

KLAGANDE

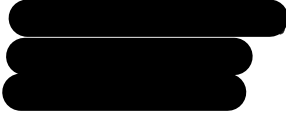
1. Föreningen Nordulv, 875003-6868
Box 4022
650 04 Karlstad

2. Svenska Rovdjursföreningen, 883202-3264
Masthamnen
116 30 Stockholm

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Jämtlands län
831 86 Östersund

2. Tåssåsens sameby

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Jämtlands läns beslut 2018-12-19, se bilaga 1

SAKEN

Skyddsjakt efter järv enligt jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandena.

BAKGRUND, YRKANDEN

Länsstyrelsen i Jämtlands län (länsstyrelsen) har beslutat om skyddsjakt efter fyra järvar, under januari 2019, på två olika områden inom Tåssåsens sameby (samebyn), se bilaga 1.

Föreningen Nordulv (Nordulv) och Svenska Rovdjursföreningen (Rovdjursföreningen) yrkar att beslutet ska upphävas. Förvaltningsrätten har avslagit båda föreningarnas yrkanden om inhibition samt länsstyrelsens begäran om muntlig förhandling.

PARTERNAS TALAN

Nordulv framför bl.a. följande. Järven ligger under gynnsam bevarandestatus (GYBS). Skyddsjakt får inte bedrivas på ett rödlistat djur om detta riskerar att GYBS inte uppnås. Länsstyrelsen har inte kunnat visa att tidigare skador på renar (massdöd) varit så omfattande och beror på järven. Renar kan ha dött av t.ex. svält, drunkning eller angrepp av kungsörn. Kraven är inte uppfyllda att skyddsjakt ska vara selektiv, bara ske mot skadegörande individer och endast om alla möjligheter prövats. Helikopter strider mot EU-rättens förbud mot jakt med *aircraft* vilket innefattar alla luftburna farkoster. Det finns inget i direktivet som ger rätt till dispens för helikopter. Dispens för jakt med motorfordon, och två hundar mot en järv, är inte heller tillåtet. Jakten är oetisk och kommer stressa även andra djur. – Naturvårdsverket har en delvis annan uppfattning om järvstammen jämfört med SLU. Bl.a. framhåller de att det med nuvarande uttag kan ta 5 år innan stammen når GYBS och tillstånd för skyddsjakt bör därför medges restriktivt.

Rovdjursföreningen framför bl.a. följande. Underlaget har sådana brister att redan därför ska beslutet ogillas. Dess laglighet ifrågasätts enligt jaktförordningen, EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG) samt miljöbalken. I beslutet belyses inte konflikten mellan rennäring och rovdjur objektivt. Det redovisas inte hur renskötseln bedrivs eller förändrats över tid. Ej heller berörs att jakt med helikopter, motorfordon och hundar är otillåtet med hänsyn till god jaktetik.

Sveriges järvpopulation uppgår inte till referensvärdet på 600 järvar. Naturvårdsverket beräknar utifrån fastställda föryngringar att det finns 583 järvar år 2018. I sak har inget förändrats sedan domen av Högsta förvaltningsdomstolen (HFD). Jämtland är Sveriges mest järvtäta län med 56 föryngringar under 2018. Enligt DNA-analyser har Tåssåsens åretruntmarker berörts av minst 15 olika järvhonor sedan 2013. Det kan tyda på stor omsättning i järvstammen. Järvar är starkt revirhävdande.

I beslutet sägs att sambyn under 2018 berörs av 17 föryngringar av järv. För varje sådan föryngring betalar Sametinget 200 000 kr oavsett om renar dödas eller inte. Samebyar får även ersättning för förekomst av lodjur, varg, björn och kungsörn. Tåssåsen är den sameby i Jämtland som under många år fått mest statlig ersättning för förekomst av rovdjur. Enligt Sametingets hemsida har samebyn, på en areal om 7 282 km², 20 renägare med högsta antal 5 500 dvs. 275 renar per grupp.

Samebyn redovisar för vårvintern 2018 så kallad massdöd av 17 renar kring Horten och 23 renar vid Arådalen. Två sådana fall tyder inte på att järvar orsakar samebyn skador och merarbete som anges som skäl till beslutad skydds jakt på en yta om 1 300 km². I beslutet anges viltolyckor på E45 när ren flyr från järv, men renar kan gå ut på vägen av andra skäl t.ex. vägsalt och snödjup. Samebyn kan söka ersättning hos Trafikförsäkringsföreningen.

Länsstyrelsens kartor över spårningar och observationer av rovdjur har genomgående buntat ihop resultat från fyra års tid. Spårningar och observationer är långt ifrån detsamma som olika individer.

På kartan ”Järvförekomst vid Horten” ligger endast en av fyra föryngringar inom det område där skydds jakt nu beviljats. Huvuddelen av spårningar och observationer runt Horten ligger utanför jaktområde 2. Avseende året-runtmarker visar DNA-analys att samebyn berörts av minst 15 olika järvhonor sedan 2015. Det saknas dock vetenskapligt stöd, även i traditionell samisk kunskap, för att järven jagar kontinuerligt i renens kalvningsland så länge det finns ren i området. Om länsstyrelsen ändå menar att järven gör detta borde väl arten utplånas från renskötselområdet.

Länsstyrelsens produktionsmodell har på Naturvårdsverkets uppdrag utvärderats av det norska institutet för naturforskning (NINA) som framfört kritik på flera punkter. NINA framhåller bl.a. kalvfrekvensens variation beroende på andra faktorer än rovdjur, klimatets betydelse och att vissa djur som dödas av rovdjur skulle ha dött ändå.

Man måste höja blicken och undersöka om annat än rovdjur kan ha orsakat de påstådda skadorna som redovisas endast med samebyns angivna procent-siffror i beslutet. Renar utsätts för stress av insekter (både blodsugare och andra t.ex. kornfluga och svalgbroms), samlingar, flyttningar och hag-arbeten. Mänsklig hantering utgör en större stressfaktor än tidigare. Andra förlustorsaker kan vara att renar är dödfödda, undernärda, övergivna, skadade eller stulna. Det finns idag ingen dokumentation av rovdjursdödade renar mer än de som är massdödade.

Utan öronmärkning kan inte heller renarnas strövande dokumenteras. Rennäringen har fått dispens från EU:s krav på individmärkning av tamdjur och har jämförts med en herdekultur. Ändå kan inte renarna, likt t.ex.

frigående getter i Grekland, tas in i nattfällor. De samlas ofta med hjälp av motorfordon, vilket skapar stress där kalven kan skiljas från vajan. Renströvning förekommer även i Tåssåsens sameby som har förhållandevis mycket ren och gränsar till andra samebyar.

I förstudier på 1970-talet i Jämtland, bl.a. inom Tåssåsen, befanns järvarna till största delen besöka, äta och gömma undan resterna efter renar som lodjuren dödat. Lodjur dödar effektivt med strupbett efter kort jakt utan att förfölja renar långa sträckor. Att tillåta lodjur och järv i samma område förebygger stress mot renar. Rovdjur kan leva sida vid sida med bytesdjur som på Afrikas savanner. Det finns andra lösningar än skydds jakt som minskar skador av järv på ren. Dessa diskuteras inte i beslutet men det finns goda tidigare exempel från bl.a. Tåssåsen.

Utöver detta mål och nr 3483-18 (skydds jakt på tre järvar i Jijnjevaerie) har tre samebyar till, per den 7 januari 2019, sökt skydds jakt på ytterligare 15 järvar. Besluten kan inte behandlas var för sig eftersom de sammantaget omfattar ett större antal järvar vilket försvårar att populationen som helhet uppnår GYBS. Årets skydds jakt tenderar likna den på totalt 13 järvar i Jämtland som länsstyrelsen beviljade 31 oktober 2017 men som upphävdes av förvaltningsrätten (mål nr 2532-17). Om skydds jakt nu godtas kan det befaras att fler ansökningar beviljas på liknande svaga underlag med förödande konsekvenser för den svenska järvstammen.

Länsstyrelsen anför bl.a. följande. Ärendet är komplext, vilket påverkat handläggningstiden. Svårigheten att dokumentera järvpredation på ren, skydds jaktens effekt mot sådana skador respektive mot järvstammen, järvens bevarandestatus och osäkra faktorer vid inventeringen, är några av de sakfrågor rätten har att ta ställning till. Den skadelidande samebyns kunskap kan också vara av värde.

Länsstyrelsen har dokumenterat två fall av massdöd orsakad av järv, varav det ena i samebyns åretruntmarker och det andra vid Horten. Skadetillfällena har dokumenterats av länsstyrelsens naturbevakare.

Länsstyrelsen har inte hävdat att jervstammen innehar GYBS, men har redovisat hur uttag av fyra järvar inte försvårar uppnående av GYBS. Fyra järvar motsvarar cirka 0,7 procent av den svenska populationen. Detta är väsentligt lägre än den nationella takten av tillväxt på 4,6 procent vilken huvudsakligen sker i Jämtlands län.

Länsstyrelsen har beräknat samebyns förluster genom en modell som tagits fram av Naturvårdsverket och Sametinget. Beräkningsmodellen visar att samebyns skadenivå ligger över den toleransnivå på 10 procents rovdjursorsakade förluster som riksdagen beslutat. Länsstyrelsen har i beslutet redogjort för hur dessa skador kan tillskrivas järv och åskådliggjort att övriga rovdjur inte verkar i området i samma utsträckning.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Allmänt om renskötsel och skydds jakt på järv

Enligt 2 kap. 17 § regeringsformen regleras samernas rätt att bedriva renskötsel i lag. Av 2 och 3 §§ första stycket jaktlagen framgår att vilda däggdjur är fredade och får jagas endast om det följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av denna.

Enligt 23 a § jaktförordningen får skydds jakt beslutas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Därutöver måste jakten ske i något av de syften som paragrafen räknar upp, bl.a. att förhindra en allvarlig skada på boskap eller annan egendom. Enligt 23 b och 24 a §§ får länsstyrelsen besluta om

skydds jakt på bl.a. järv fattas om det finns förutsättningar enligt 23 a efter ansökan från den som riskerar att drabbas av skada. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skydds jakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

I avgörandet HFD 2018 ref. 7 klargörs att samerna har ställning som urfolk vars rätt till renskötsel ska beaktas och att nationella regler i största möjliga utsträckning ska ges en tolkning som överensstämmer med folkrättsliga regler. Dock förklarar HFD att de FN-konventioner med mest relevans för samernas traditionella levnadssätt inte införlivats i svensk lag och inte medför att skyddet för järv enligt jaktförordningen får åsidosättas. HFD ansåg i avgörandet att det stod klart att järvstammen var för låg både i förhållande GYBS och Naturvårdsverkets miniminivåer för årliga förnygringar. Detta utesluter enligt HFD:s mening dock inte ett visst utrymme för att besluta om skydds jakt. I det i avgörandet aktuella fallet avsåg dock den sökta skydds jakten inte några specifika skadegörande individer utan syftade till att minska det totala järvbeståndet i det aktuella området, dvs något som närmast liknar licensjakt, framhöll HFD. En sådan typ av jakt skulle enligt HFD kunna riktas mot ett begränsat antal individer förutsatt att det får antas sakna effekt för arten som sådan. I fallet avlog dock HFD skydds jakt för att det skulle försämra GYBS-situationen i järvens naturliga utbredningsområde.

Kammarrätten i Sundsvall har den 29 december 2017, mål nr 2838-17, uttalat att en skydds jakt som inte riktas mot specifika skadegörande järvindivider, utan är regionsinriktad med syfte att minska järvbestånd i aktuella områden och därmed skador på ren, ställer höga krav på beslutsunderlaget och ålägger länsstyrelsen bevisbördan. Det räcker enligt kammarrätten inte med en risk grundad på generella beräkningar, utan det krävs en bedömning avseende den enskilda samebyn.

Den svenska järvstammen

Länsstyrelsen har gett in sakkunnigutlåtande av Jens Persson, docent och projektledare för det svenska järvprojektet vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), som anger bl.a. följande. Nivån för GYBS av järvar i Sverige är satt till 600 individer eller 96 föryngringar. Registrerade föryngringar 2016–2018 är i snitt 93 per år vilket gav siffran 583 för 2018. Sannolikt underskattades antalet föryngringar 2016 pga. dåliga inventeringsförhållanden särskilt i Norrbotten men även i Jämtland. Därför bör effekter av en begränsad skydds jakt på järvar bedömas mer konservativt. En skydds jakt på sju järvar kommer sannolikt att ha försumbar eller mycket begränsad effekt på den svenska järvstammens tillväxt.

Sakkunnigutlåtandet, och att Naturvårdsverket treårssnitt på 583 individer får antas vara solid, visar enligt förvaltningsrättens mening att järvens status i Sverige har förbättrats sedan HFD:s avgörande då cirka 500 järvar uppskattades för vintern 2016. Nu menar länsstyrelsen, avseende levande individer vid viss tidpunkt, att den svenska järvstammen nådde 600-strecket år 2017 och steg till 777 under 2018 via 124 föryngringar. Dessa siffror får dock anses rymma viss osäkerhet.

Sammantaget kan dock sägas att järven vid relevant tidpunkt i detta mål inte riktigt kan sägas ha uppnått GYBS även om en förstärkning av stammen skett.

Skadebild i samebyns åretruntmarker

Skydds jakt på tre järvar har beviljats i jaktområde 1 som omfattar Arådalens naturreservat, Anarisfjällen och Oviksfjälledenområdet. Jaktområdet finns i samebyns åretruntmarker där, enligt länsstyrelsens dokumentation, 23 renar dödades av järvar den 12 april 2018. Massdöden var koncentrerad till en zon mellan Röversjön och Lövberget.

Det är ostridigt att samebyns åretruntmarker i vid mening sett mycket järv de senaste åren. Länsstyrelsens observations- och spårningskartan spänner, som rovdjursföreningen påpekat, över drygt fyra år fram till 26 november 2018. Den sträcker sig även över en klart större yta än jaktområde 1, särskilt västerut där tätast spår finns vid Lundörrsfjällen. Rovdjursföreningen har anmärkt att antal spår inte är liktydigt med antalet individer, men även enligt DNA-kartan har flest individuella honor påträffats kring Lundörrsfjällen. Kartan över föryngringar går å sin sida längre österut, där en föryngring ligger vid Myssjö nära Storsjön.

Som framgått ovan ställs det vid skydds jakt på järv höga krav på underlaget. Det måste påvisas en konkret risk för allvarlig skada i just det område som ärendet gäller. Skydds jakt beviljas inte varhelst det förekommer järv i en sameby utan bara om länsstyrelsen kan belägga och precisera risken för renarna.

Belägget är i detta jaktområde de 23 dödade renarna den 12 april 2018. Av de fyra föryngringar som länsstyrelsen identifierat i samebyns åretruntmarker under 2018 finns en nära zonen för den dokumenterade massdöden kring Arådalens naturreservat. Det är ostridigt att järvar håller på sina revir.

Sammantaget anser förvaltningsrätten att länsstyrelsen uppfyllt de högra kraven på beslutsunderlaget i detta fall och att antalet, tre järvar, är väl avvägt (motsvarar ungefär en föryngring medan övriga föryngringar i samebyns åretruntmarker får bestå.) Länsstyrelsens beslut tillåter samexistens mellan järv och ren, men hotet mot rennäringen neutraliseras där risken är mest konkret.

Skadebilden i samebyns vinterbete

Rovdjursföreningen har särskilt åberopat länsstyrelsens "Karta 6" och framhållit att endast en av de fyra identifierade järvföryngringarna runt sjön Horten ligger inom jaktområde 2. Detta är korrekt, enär bara föryngringen vid Frägnberget söder om Horten ligger inom jaktområdet.

De dokumenterade observationerna och spårningarna av järv är glesare i jaktområde 2. DNA-spår av järvhonor sedan 2013 finns främst kring Hortesån öster om sjön och i en linje via Frägnberget ner mot Rosängen nära kommungränsen mot Härjedalen. Sambandet mellan att järvar föryngrats och dödat renar är inte lika tydligt här. De dokumenterade 17 fallen då järv dödat ren förra vårvintern skedde under en något längre tidsperiod och där finns ingen motsvarighet till hur åtta renar dödades på samma punkt som var fallet i åretruntmarkerna. De 17 punkterna bildar en spretig axel som utgår från Hortesfliget norr om sjön, går österut och en bit söderut förbi "Stockholmskojan". Endast de järvdödanden som skedde närmast sjön hamnar inom det beviljade jaktområdet.

Väster om Horten och inom jaktområde 2 går dock Europaväg 45, som bl.a. förbinder Östersund med Göteborg. På en enda punkt inom jaktområde 2 har sedan januari 2015 dokumenterats 52 viltolyckor (som kan involvera mer än en ren per olyckstillfälle). Det är ett högt antal men det finns i och för sig inget skäl att avfärda rovdjursföreningens synpunkt att det också kan finnas andra skäl än järv till att renar springer mot vägen.

Jaktområde 2 består således av Horten i mitten omgiven av en ytterst olycksdrabbad del av E45:an i väster, några punkter där järvar dödat renar i norr, spår av järvhonor i öster samt en järvföryngring i söder. Skadebilden är inte lika koncentrerad som i jaktområde 1. Dock anser förvaltningsrätten att det sammantagna beslutsunderlaget är tillräckligt för skydds jakt även i

detta område, särskilt relaterat till att det bara är en järv som får dödas i jaktområde 2.

Jaktmetoderna

Nordulv, och även Rovdjursföreningen, har invänt mot vissa jaktmetoder som länsstyrelsen tillåtit. Dessa innefattar hund (två mot en järv), motorfordon och helikopter.

Avseende jakt med hund är detta enligt 16 § jaktförordningen tillåtet i jakt som förföljer annat vilt inom perioden den 21 augusti – 28 februari eller den tidigare tidpunkt då jakten ska vara avslutad. Januari månad faller inom denna säsong. I paragrafen anges att av jakträttshavaren eller med dennes medgivande får användas ”jakthundar” som är lämpade för jaktändamålet. Det strider således inte mot lagen att hundarna får vara två till antalet.

Dispens för att använda motordrivna fordon vid jakt mot järv får, enligt 21 § jaktförordningen, ges om detta behövs om sådan begränsad skydds jakt som avses i 23 a § ska kunna genomföras. Sådan dispens beslutas enligt paragrafen av den myndighet som beslutar om jakten i det enskilda fallet, alltså i detta fall länsstyrelsen (jfr 24 a § jaktförordningen). Länsstyrelsen har angett att motorfordon i detta fall behövs för att jakten ska kunna ske på ett ändamålsenligt sätt. Förvaltningsrätten anser att det inte framkommit att länsstyrelsens beslut är lagstridigt på denna punkt.

Avseende helikopter så är detta en luftfarkost, men inte ett flygplan med vilket avser en luftfarkost med fixerade vingar. Jakt från flygplan är förbjudet enligt bilaga 5 till jaktförordningen. Att den svenska lagstiftaren inte avsett att detta förbud ska omfatta helikopter görs tydligt i prop. 2012/13:191 s. 53, varvid framhålls att ”i de norra delarna av landet” är ”helikopter ibland ett krav för effektiv skydds jakt”. Nordulv menar att

Sverige har implementerat art- och habitatdirektivet felaktigt när man i bilaga VI om förbjudna transportmedel översätt "aircraft" med "flygplan". Förvaltningsrätten kan dock inte finna att tillåtandet av helikopter strider mot lag eller mot EU-rätt.

Förvaltningsrättens slutsatser

Som anges i beslutet är det svårt att fastställa järvskador och närmast omöjligt att urskilja särskilt skadegörande individer av järv. Det tillhör, som länsstyrelsen också framhåller, ovanligheterna att man så väl kan dokumentera angrepp av järv som i dessa två fall av massdöd. Som ovan anförts anser förvaltningsrätten därför vid en samlad bedömning att länsstyrelsens utredning i detta fall uppfyller kraven för skydds jakt även med beaktande av att dessa krav är höga och med avvägning mot intresset av att järvstammen ska uppnå GYBS.

Länsstyrelsen har gått genom alternativa lösningar men funnit att ingen av dessa är rimlig och ekonomiskt realistisk. Att flytta renarna vore stressande för kalvningen samt skulle bara flytta problemet eller kräva nya ytor som inte finns; inhängning är praktiskt omöjligt och kräver orimliga arbetsinsatser samt ökar risken för parasitangrepp; ökad bevakning kräver också för stora resurser och samebyn använder redan alla resurser den har.

Länsstyrelsen har således visat att det funnits fog för beslut om skydds jakt och talan från Nordulv och Rovdjursföreningen ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Överklagandet ska ges in till Förvaltningsrätten i Luleå men vara ställt till Kammarrätten i Sundsvall. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

lagman

I avgörandet har även nämndemännen ,
och deltagit.

 har föredragit målet.

Beslut om skydds jakt på järv i två områden inom Tåssåsens sameby

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att bevilja skydds jakt på 4 järvar inom två olika områden inom Tåssåsens sameby. Beslutet omfattas av de villkor som följer nedan.

Beslutet gäller utan hinder av att det överklagas. Hur beslutet kan överklagas framgår i bilaga 1.

Villkor

När får skyddsjakten bedrivas?

Skyddsjakten får bedrivas under tiden från och med 1 januari 2019 till och med 31 januari 2019. Skyddsjakten får genomföras under hela dygnet.

Länsstyrelsen ska inför varje jakttillfälle kontaktas på telefonnummer 010-225 30 40. Länsstyrelsen avlyser skyddsjakten om tillåtet antal järvar fällts eller påskjutits innan jakttiden löpt ut.

Var får skyddsjakten bedrivas?

Skyddsjakten får bedrivas inom två olika områden som förevisas enligt bilaga 2. Jakt får ske på annans mark.

Vilka djur får fällas?

Totalt får 4 järvar fällas.

Av dessa ska 3 järvar fällas i jaktområde 1 och 1 järv i jaktområde 2.

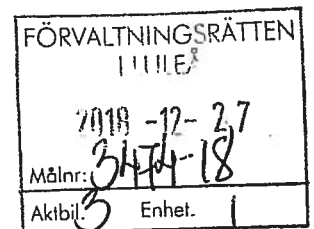
Vilka får utföra skyddsjakten?

Länsstyrelsen utser i samråd med samebyn jaktledare. Jaktledaren får utse maximalt 20 personer som får delta i skyddsjakten. Länsstyrelsens kontaktperson nås på Länsstyrelsens rovdjurtelefon 010-225 30 40.

Jaktledarens ansvar

Jaktledaren ansvarar för att:

- informera Polismyndigheten när skyddsjakten påbörjas samt vid skydds jaktens slut samt om djuren fällts eller påskjutits innan jakttiden löpt ut

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

- vid behov kunna uppvisa dokumentation på vilka personer som deltagit vid respektive jakttillfället
- försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra vilt kan finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen
- sådana kommunikationsmedel används under skyddsjakten så att villkoren i detta beslut kan uppfyllas
- samtliga jakttagare känner till beslutet och dess villkor i sin helhet

Jaktmedel och jaktmetoder

I Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18) anges vilka vapen och kulpatroner som får användas vid jakt efter järv.

Länsstyrelsen har dispens för användande av hagelvapen samt särskild hagelammunition vid jakt från helikopter.

För att skyddsjakten ska kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt bedömer Länsstyrelsen att undantag från förbudet att nyttja motorfordon vid skydds jakt ska utfärdas.

De jakttagare som Länsstyrelsen utsett får, utan närvaro av Länsstyrelsens fältpersonal, söka efter samt ringa djuren med motorfordon. Om behov av ompostering finns får utsedd jaktledare och utsedda jakttagare frakta vapen på skoter i terräng.

Förföljande och avlivning från snöskoter och helikopter får endast utföras av personal utsedd av Länsstyrelsen. Skyddsjakten får bedrivas med hjälp av helikopter under förutsättning att såväl pilot som skytt har erfarenhet av sådan verksamhet.

Skyddsjakten får bedrivas med hjälp av hund, maximalt två (2) hundar får släppas efter en och samma järv under ett och samma dygn.

Anmälan om fälld eller påskjuten järv

Jaktledaren ska omedelbart eller senast inom en timme från det att järv fällts anmäla detta till Länsstyrelsens Rovdjurstelefon 010-225 30 40. Jaktledaren ska avlysa jakten om tillåtet antal järvar fällts eller påskjutits med stöd av detta beslut.

Hantering av fälld järv

Det fällda djuret tillfaller staten och omhändertas i sin helhet av Länsstyrelsen.

Bakgrund

Ansökan

Den 8 november 2018 inkom Tåssåsens sameby med en ansökan om skydds jakt på totalt 12 järvar inom samebyns marker, fördelade som åtta järvar inom åretruntmarkerna i fjällen och fyra järvar inom ett vinterbetesområde runt sjön Horten, mot länsgränsen mot Västernorrland.

I ansökan menar samebyn att de enligt den senaste inventeringen berörts av 14 järvföryngringar, fördelade på såväl åretrunt- som vinterbetesmarkerna. De upplever att förlusten av ren ökat rejält de senaste åren och att det samlade rovdjurstrycket nu vida överskrider den nivå som en sameby ska behöva tåla. Under den gångna vintern dokumenterades massdöd på ren orsakad av järv vid två olika tillfällen.

Sökanden menar att en reducering av antalet järvar är nödvändig, främst i åretruntmarkerna men även nere i skogen på vinterbetet.

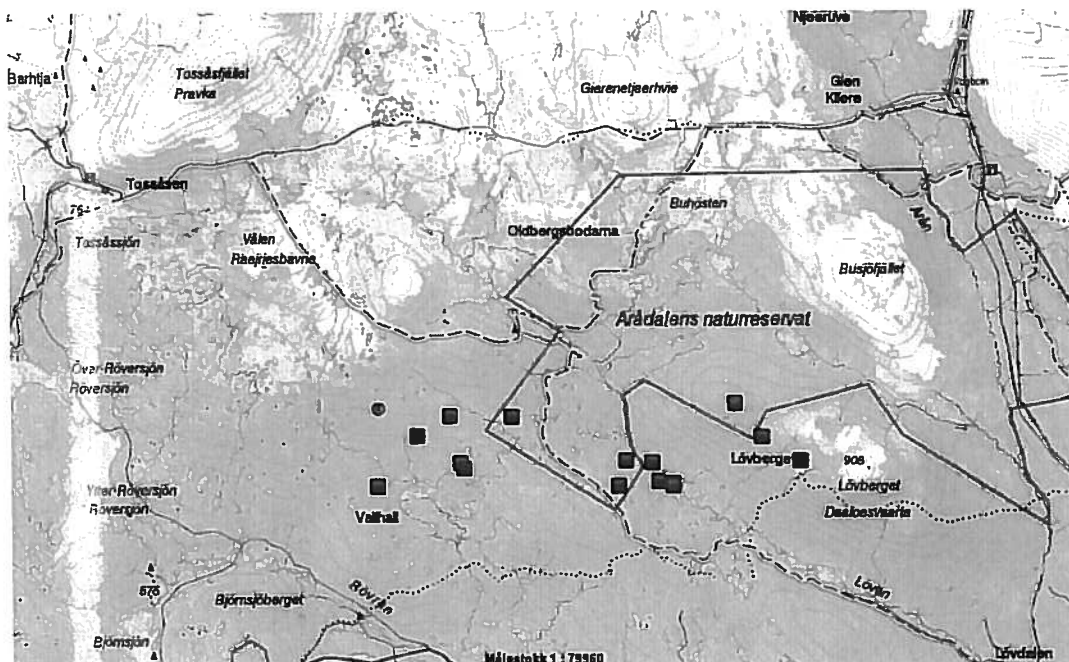
I ansökan framkommer att området runt Horten inte bara har problem med direkt dödade renar utan även med indirekta skador, exempelvis att renarna skingras och kommer ut på E45 med många påkörningar som följd.

Skadebild

Som sökanden själv anger hade samebyn två massdödar orsakade av järv under våren. Definitionen av massdöd av ren är att minst tio renar dödas av en eller flera individer av en rovdjursart, exempelvis järv, inom ett begränsat område under högst sju dagar.

Skadebilden i åretruntmarkerna

Sökanden hade en massdöd i åretruntmarkerna den 12 april 2018 (karta 1) där 23 renar dokumenterades som järvdödade av Länsstyrelsen.

Karta 1. Visar 23 järvdödade renar dokumenterade 12 april 2018 av Länsstyrelsen. De blå kvadraterna visar dokumenterat järvdödade renar och den gröna cirkeln med en åtta i är en samgruppering av åtta järvdödade renar inom ett litet område. (Rovbase, 2018)

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Järvens predation på ren under barmarksperioden är starkt sammankopplad till renkalvarnas kroppsvikt och tätheter av ren¹. Predationen ökar med lägre kroppsvikt hos kalvarna och högre tätheter av ren. Järvarnas predation ökar alltså när det finns många renar som är små, det vill säga lättare att döda. I samebyns kalvningsland samlas på våren i princip hela renhjorden, vilket leder till mycket höga koncentrationer av ren. Under denna tid föds kalvarna, vilka har en kroppsvikt på ca 4–6 kg.

Under denna period är renhjorden och framförallt de dräktiga eller nykalvade vajorna med kalvar mycket störningskänsliga och hjorden bevakas på håll för minimal störning. Skingring och stress i renhjorden under den känsliga kalvningstiden, men även tiden före då högdräktiga vajor vandrar upp mot kalvningslandet i åretruntmarkerna, är direkt förödande och kan resultera i att vajorna lämnar sina nyfödda kalvar eller själva dör till följd av påfrestningen av kalvningen och att försöka fly från järv i nära anslutning till kalvningen.

Järvar samlar byten i förråd som de nyttjar under hela året. När det blir goda förutsättningar för att jaga ren jagar järven för att samla till sina förråd. Goda förutsättningar uppstår främst under våren då vajorna kalvar och inte ingår i den flockstruktur som normalt ger renarna bäst skydd mot predation.

Länsstyrelsen vill påpeka att dokumentation av skada i åretruntmarkerna är mycket svår. Kalvningslanden är de mest otillgängliga områdena i Sverige och dessa är på försommaren under kalvningsperioden, då skadan sker, nästan omöjliga att färdas i. Detta bland annat på grund av smältande snö, vårflood och öppna vattendrag. Dessutom försvinner spårtecken och rester av dödade renar mycket fort, ibland på mindre än en timme. Detta beror bland annat på snabbt tinande snö, vädermässiga omslag och för att olika rovdjur och asätare snabbt upptäcker kroppsrester på snön. Trots detta dokumenterades alltså två massdödar inom samebyn under våren 2018.

Kalvförlust

Kalvarna har dubbla värden i rennaringen. I det fall en kalv slaktas under sin första höst innebär det en direkt inkomst till samebyn under det året. I det fall kalven sparas är det meningen att kalven ska bli ett avelsdjur som kan generera inkomst över flera år. Honkalvar genom att själv få kalvar och hankalvar genom att betäcka vajor och producera flera nya kalvar varje år. Under år då samebyn mister stor andel av, eller i värsta fall alla, kalvar förlorar samebyn alltså inte bara direkt inkomst från kalvslakten utan det uppstår också ett glapp i renhjordens åldersstruktur. Glappet innebär att det finns en förlorad generation av avelsdjur vilket leder till minskad produktion i hjorden vid tidpunkten då de förlorade kalvarna skulle ha bidragit med egna kalvar.

En annan effekt av kalvförlust är att samebyn för att försöka bibehålla renhjordens reproduktion, och därmed sin inkomst, tvingas spara äldre vajor som normalt skulle gått till slakt. Effekten av att en vaja inte slaktas när hon har som högst slaktvärde är att hon

¹ Mattisson, J., Rauset, G.R., Odden, J., Linnell, J.D.C., Andrén, H., & Persson, J. 2016. Hunting or scavenging? Prey body condition influences decision-making in a facultative predator, the wolverine. *Ecosphere* 87(8) e01407.

Beslut

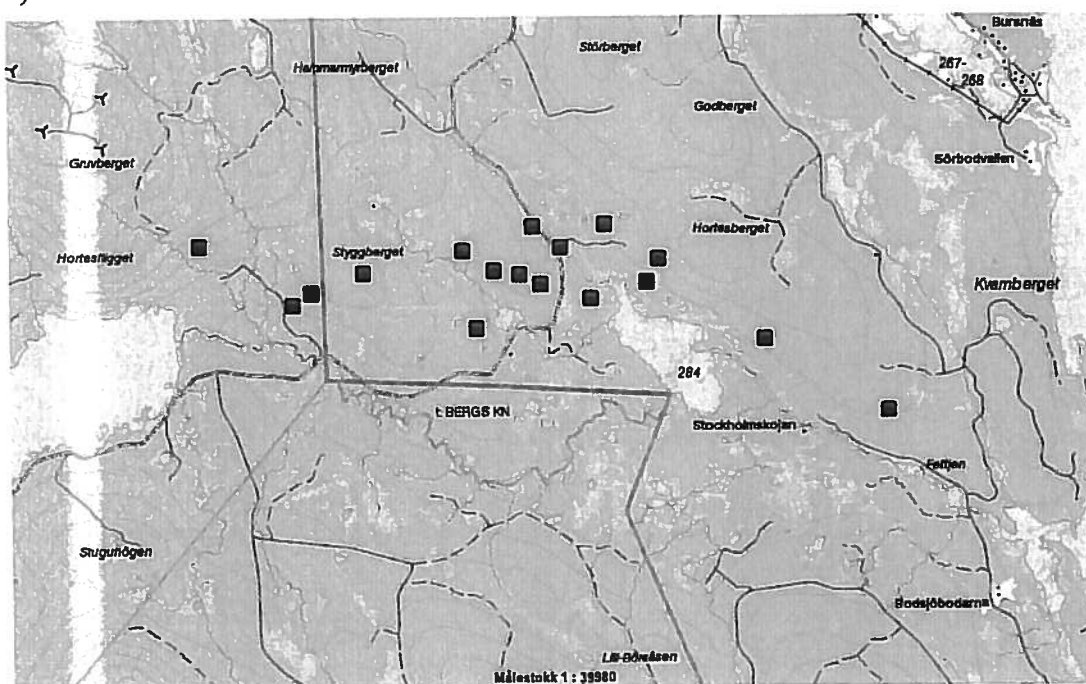
Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

slaktas senare när hon inte längre inbringar samma inkomst. En äldre vaja, som passerat sin mest produktiva tid, har heller inte samma förutsättningar för att få fram en kalv med goda chanser att överleva, vilket i sin tur då kan leda till ytterligare kalvdödighet. Det hela kan på sikt utvecklas till en ond cirkel med en åldrande renhjörd med sjunkande produktivitet.

Skadebilden i Horten

Sökanden hade även en massdöd i området kring Horten under perioden 27 mars till 30 mars 2018 där totalt 17 renar dokumenterades som järvdödade under fyra dagar (karta 2).

Karta 2. I vinterbetesområdet runt Horten dokumenterades 17 järvdödade renar under perioden 27 mars till 30 mars 2018 på gränsen mellan Jämtland och Västernorrland. (Rovbase, 2018)

Under vintern delas samebyn upp i olika vinterbetesgrupper. De renar som flyttas ner till vinterbetesområdet är djur som valts ut för avel, främst vajor som till största delen är dräktiga men även avelstjurar och kalvar som valts ut till framtida avelsdjur. En vinterbetesgrupp består oftast av ett eller ett fåtal renkötsföretag. Detta innebär att den förlust som uppstår i området drabbar enskilda företagare och ett fåtal renägare vilket kan slå hårt mot den enskilde och innebära en omfattande ekonomisk förlust.

Störningar inom vinterhjordarna kan innebära stor skada i form av förlust av utvalda avelsdjur och kastade kalvar. Indirekta skador vid jaktförsök från järv uppstår när renarna blir stressade och inte får betesro. Den påfrestning upprepad störning och stress som angrepp och jaktförsök från rovdjur innebär kan dels få vajorna att kasta sina kalvar men kan också påverka tillväxten av fostren. Det leder till att vårens kalvar kan

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

komma att födas med en lägre födelsevikt vilket på längre sikt äventyrar kalvöverlevnaden och därmed den enskilde renägarens framtida inkomst.

Vinterbetesperioden är en sårbar betesperiod för renarna och upprepade störningar kan leda till kraftig nedsättning av renarnas kondition. Nedsatt kondition hos såväl vuxna djur som unga djur och kalvar gör att djuren riskerar att bli betydligt känsligare mot sjukdomar vilket medför en ökad dödlighet i renhjordarna på kort och lång sikt. Nedsatt kondition hos renarna gör dem också mer känsliga för rovdjursangrepp, från såväl järv som andra rovdjur. Indirekta skador av en nedsatt kondition hos framförallt de dräktiga vajorna är deras förutsättning till en lyckad kalvning och för att kunna försörja kalven med mjölk behöver en vaja ha kvar fettreserver på våren. Den tidiga överlevnaden av kalv ökar med ökad vikt på vajorna².

Forskning² visar att det finns ett nästan linjärt samband mellan vajans vikt hösten före kalvning och sannolikheten att hon hade kalv vid kalvmärkningen. Detta bekräftar betydelsen av vajans kondition för kalvningsresultatet. Detta blir en ond cirkel. Störningar och stress under hösten och vintern kan påverka vajans kondition vilket i förlängningen påverkar fosterutveckling och den framtida kalven.

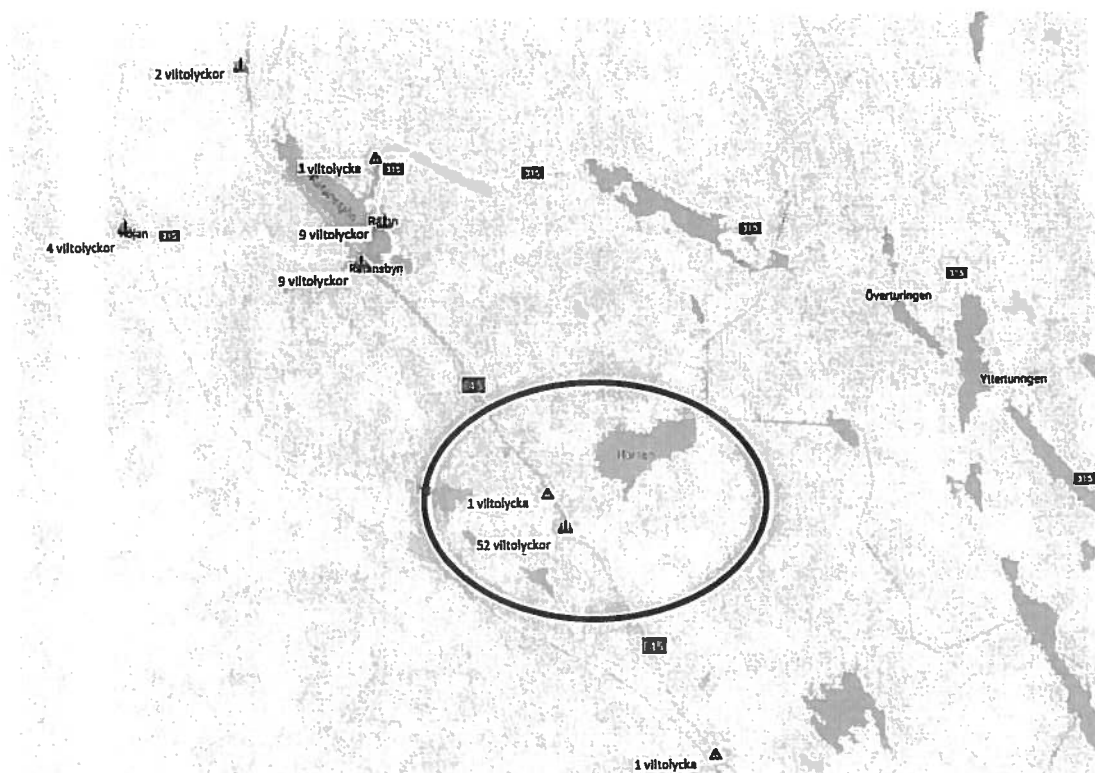
Det tillhör ovanligheterna att man så väl kan dokumentera angrepp av järv som i dessa två fall. Vintern 2018 var inget extremt år utan återspeglar troligen situationer som förekommer men som under normala förhållanden är svåra att upptäcka och dokumentera. Vintern var gynnsam avseende snömängd och spårförhållanden vilket resulterat i att två fall av massdöd orsakade av järv kunnat dokumenteras. Svårigheterna i att dokumentera järvdödade renar i vinterbetesområdet beror bland annat på att järven är en utpräglad samlare som samlar mat i förråd, den styckar och bär iväg bytet för bit och gömmer undan det i matgömmor.

Skingring på grund av järvangrepp

Den skadeförebyggande metod som normalt fungerar bäst mot predation på ren är att hålla väl samlade vinterhjordar. När järvar befinner sig i och kring renhjorden skingras den och sprids över en större yta vilket medför ökad exponering för predation av såväl järvar som andra rovdjur. Risken för annan dödlighet ökar också och i det här fallet främst genom trafikpåkörningar på E45.

I sin ansökan anger Tåssåsens sameby att en följd av rovdjursangrepp, främst i området runt Horten, är att renarna i sin flykt drar sig upp på närbelägna vägar, bland annat E45. Att renar vid åtskilliga tillfällen körts på i det nämnda området framkommer också av statistik från Nationella Viltolycksrådet. Mellan 1 januari 2015 och 31 oktober 2018 har 53 olyckstillfällen med ren registrerats på E45 vid Horten. I karta 3 visas dessa samt andra närliggande olyckstillfällen för samma tid. Notera att varje olyckstillfälle kan involvera fler än en ren.

² Rönnegård et al. 2002. Lifetime patterns in adult female mass, reproduction, and offspring mass in semidomestic reindeer (*Rangifer tarandus tarandus*).

Karta 3. Översiktskarta över viltolyckor med ren längs E45, sträckan förbi sjön Horten under tiden 20150101-20181031. Fler än en ren kan vara involverad vid varje olyckstillfälle. (Nationella Viltolycksrådet, 2018, www.viltolycka.se)

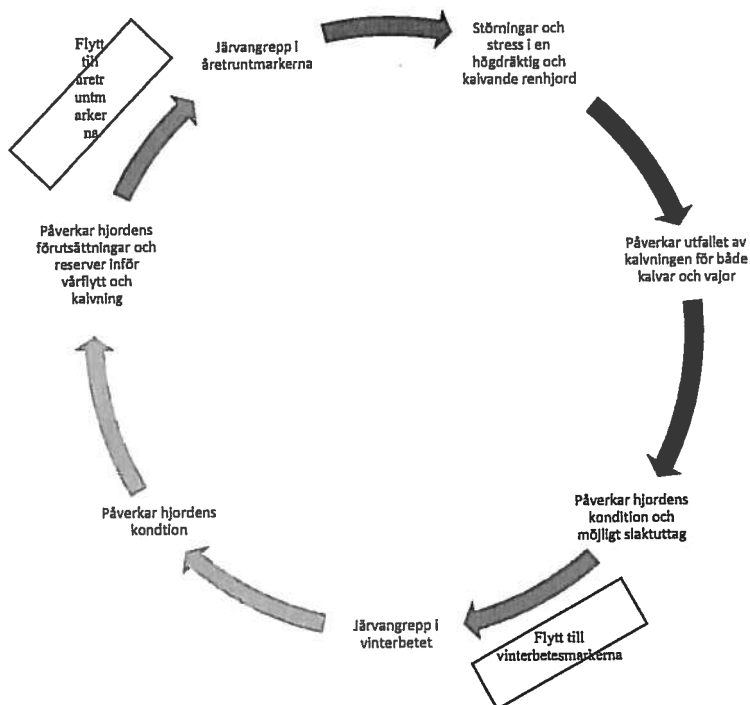
Kaskadeffekter

Vajorna och hjordens kondition

Järvproblematiken i det här fallet blir en ond cirkel genom hela renskötselåret. Som tidigare beskrivet påverkar vajans kondition exempelvis kalvens fosterutveckling, vajans möjlighet att förse kalven med mjölk och kalvens tidiga överlevnad. Vajans kondition påverkas negativt av den stress och störning som blir konsekvensen av järvangrepp i vinterbetet. När vajorna sedan vandrar till fjälls mot åretruntmarkerna och kalvningslandet vandrar de in i nästa järvrika område där stress och störning av hjorden fortsätter. Som beskrivits tidigare i beslutet kan angrepp från järv under vandringen genom åretruntmarkerna samt i kalvningslandet innebära förlust av både vaja och kalv då vajan kastar kalven när den bli stressad och riskerar då även sig själv.

Stress och störning i vinterbetet påverkar renarnas kondition och därmed deras förutsättningar och fettreserver vilka de behöver senare under vintern, vid vårflytten och under kalvningen. Störningar i åretruntmarkerna påverkar alltså utfallet av kalvningen och i förlängningen vilka djur som kan gå in i avel nästa år och i framtiden (figur 1).

Angrepp i åretruntmarkerna påverkar renen under hela året. Detta eftersom renskötselåret startar i åretruntmarkerna med att kalvarna föds och avslutas med vårflytten upp till åretruntmarkerna från vinterbetesmarkerna.

Figur 1. Visa hur angrepp i åretruntmarkerna och i vinterbetet påverkar renen under hela året.

Förlustsiffror

Under 2013 markerade riksdagen i propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* (2012/13:191) särskilt att rennäringen inte ska ha förluster orsakade av rovdjur som överstiger 10 procent av vinterhjorden, den så kallade toleransnivån. För att beräkna förlusten av ren till rovdjur används en förlustberäkningsmodell, Produktionsmodellen, som Länsstyrelsen, Sametinget och Naturvårdsverket är överens om.

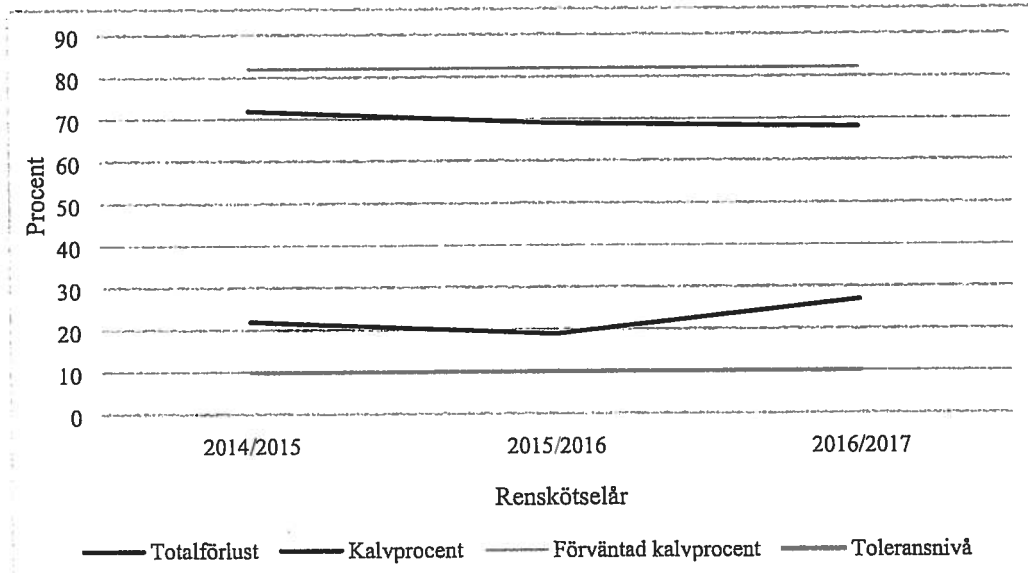
Produktionsmodellen utgår ifrån renhjorden och jämför det verkliga, alltså räknade, antalet renar vid en given tidpunkt med en beräknad siffra av det antalet renar man förväntas ha haft utan rovdjursförluster. Skillnaden mellan förväntat och uppmätt antal renar ger en uppskattning av förlusten till rovdjur. För en mer utförlig beskrivning av produktionsmodellen se bilaga 3.

Tåssåsens samebys totala förlust av ren till rovdjur för säsongen 2016/2017 är 27 procent. Medelvärde för samebyns totalförlust de senaste tre åren är 23 procent förlust av vinterhjorden till rovdjur (figur 2). All förlust av ren till rovdjur över den beslutade toleransnivån om 10 procent är förlust av potentiell inkomst till den enskilde renägaren. I Produktionsmodellen beräknas också kalvprocenten vilken visar hur stor del av vajorna som har kalv vid renräkningen. Kalvprocent beräknas genom att antalet kalvar före slakt divideras med antalet hondjur vid samma tidpunkt. Denna siffra jämförs med hur stor andel av vajorna som, utifrån naturlig dödlighet, samebyns kända förluster samt

slaktuttag, förväntas ha kalv vid renräkningen. På så vis får man fram hur stor andel av kalvarna som förlorats till rovdjur³.

Tåssåsens sameby har de senaste 3 år haft en medelförlust av kalv till rovdjur på 12 procent (figur 2).

Figur 2. Visar samebyns totala förlust av ren till rovdjur i jämförelse med toleransnivån om 10 procent samt den beräknade kalvprocenten i jämförelse med den förväntade kalvprocenten de senaste tre renskötseåren.

Förekomst av järv

Järvpopulationen i Sverige ligger enligt ett treårsmedelvärde för 2016-2018 under sitt referensvärde om 96 föryngringar. Referensvärdet är det nationella antal som järvstammen minst måste hålla för att anses ha gynnsam bevarandestatus. Landets nuvarande referensvärde räknat i individer ligger på 600 individer. Antalet föryngringar räknas om till individer genom ett omräkningstal där en järvföryngring beräknas motsvara 6,27 individer. För att järvstammen ska nå gynnsam bevarandestatus under 2019 behöver minst 66 föryngringar dokumenteras i landet, se tabell 1.

³ Åhman. 2017. Beräkning av rovdjursförluster i rennäringen baserat på produktion. <https://www.sametinget.se/123854> Sametinget

Beslut

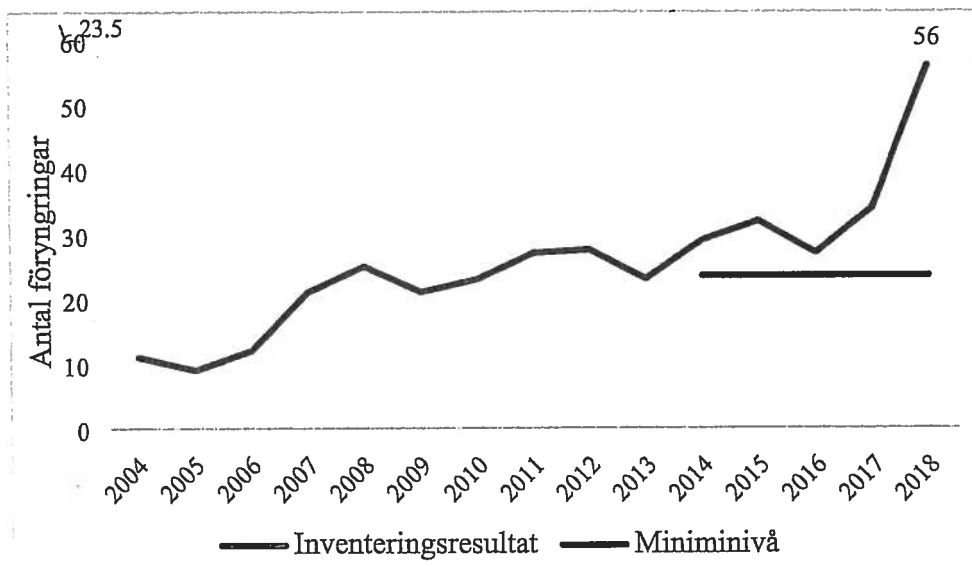
Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Tabell 1. Populationsuppskattning för den svenska järvstammen mellan åren 2016 och 2018 samt hur många föryngringar som behöver dokumenteras för att gynnsam bevarandestatus ska uppnås 2019 (siffror i fet stil).

Inventeringsår	Antal föryngringar, Sverige	Antal individer	Antal individer treårsmedel
2016	58	364	585
2017	97	608	499
2018	124	777	583
2019	66	415	600

Inventeringsresultatet för Jämtland fastställdes under 2018 till totalt 56 järvföryngringar. Det gör Jämtlands län till det mest järvtäta länet i hela landet. Räknat på ett treårsmedel har länet i snitt 39 järvföryngringar under åren 2016, 2017 och 2018. Länets miniminivå är beslutad till 23,5 föryngringar. Miniminivån är det minsta antal föryngringar per år som den regionala förvaltningen ska syfta till att upprätthålla för förekomsten av ett visst rovdjur. Järvpopulationen i Jämtlands län visar sedan 2002 på en ökande trend (figur 3).

Figur 3. Utveckling av järvstammen i Jämtlands län åren 2004-2018. Det blå strecket representerar inventeringsresultat i antal fastställda järvföryngringar i länet och det röda strecket den beslutade miniminivån.

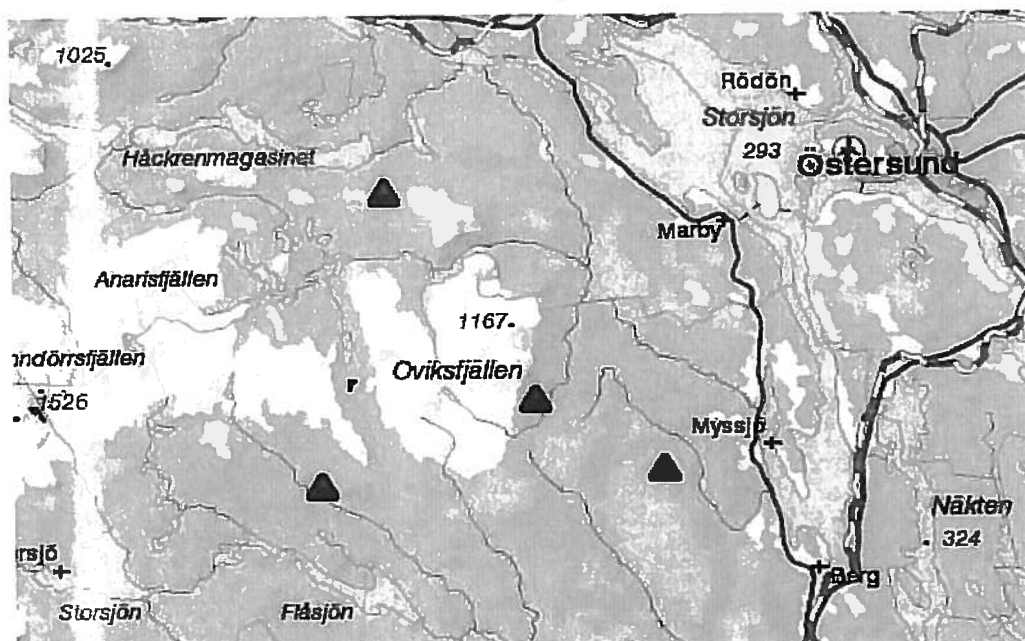
Forskare⁴ menar att upp emot 30 procent av järvens nuvarande utbredningsområde inte inventeras och därmed inte heller ingår i det nationella och skandinaviska populationsuppskattningarna. Det är svårt att bedöma hur många föryngringar som sker i dessa områden men under 2018 dokumenterades en föryngring i Värmlands län, två föryngringar i Gävleborgs län samt två föryngringar i södra Dalarna.

⁴ Aronsson, M. & Persson, J. 2017. Mismatch between goals and the scale of actions constrains adaptive carnivore management: the case of the wolverine in Sweden. *Animal Conservation* 20:261-269

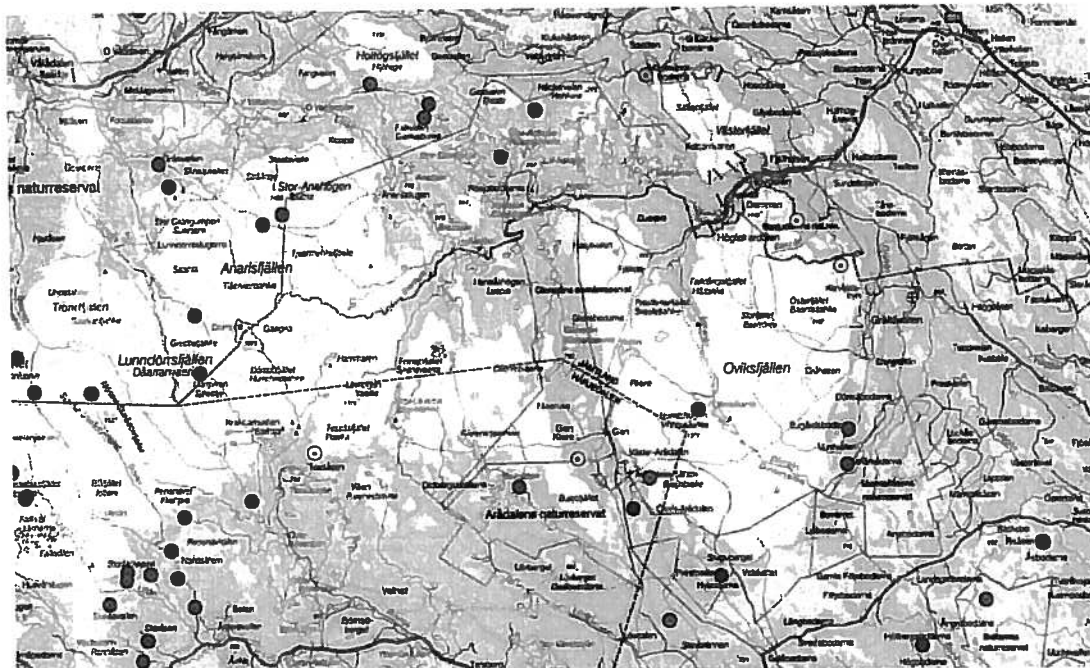

Järvförekomst i åretruntmarkerna

Tåssåsens sameby berörs enligt Länsstyrelsens järvinventering 2018 av totalt 17 järvföryngringar. Länsstyrelsen har under inventeringen 2018 dokumenterade totalt 4 järvföryngringar inom samebyns åretruntmarker (karta 4). Analyser av DNA-material från järv insamlat från de fem senaste åren visar att Tåssåsens åretruntmarker har berörts av minst 15 olika järvhoneindivider (karta 5, tabell 2) sedan 2013. Detta indikerar att det aktuella området har en hög produktivitet av järv.

Karta 4. Järvföryngringar dokumenterade i Tåssåsens åretruntmarker under inventeringssäsongen 2018. (Rovbase, 2018)

Karta 5. Insamlad DNA-material från järvhonor under åren 2013-2018 inom samebyns åretruntmarker. Varje cirkel med samma färg representerar DNA-material från en unik individ. Röda cirklar representerar DNA-material från järvhonor som ännu inte individbestämts. (Rovbase, 2018)

Flertalet av honorna har dokumenterats i samma område under flera år, detta tyder på att järvhonorna är stationära i sina revir (tabell 2).

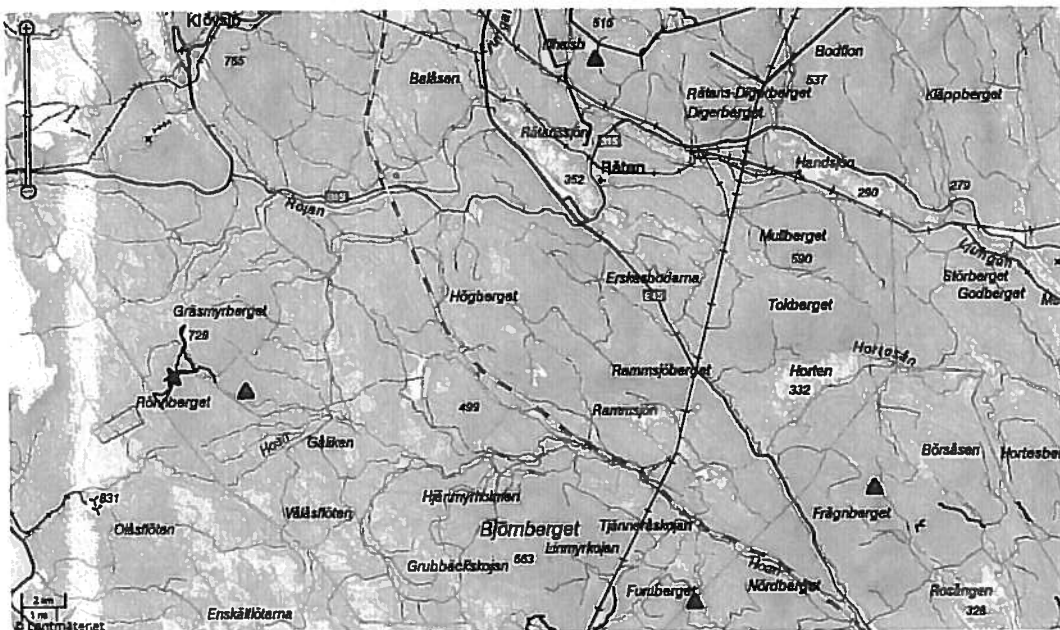
Tabell 2: Tabell över de individer som redovisas i Karta 5 samt under vilka år de återfunnits.

Individ	Färgkod	Senaste fyndår	Antal fyndår
Ej individbestämd	Röd	2018	2018
Ind1861	Lila	2018	2018 och 2017
Ind1774+	Grå	2013	2013
Ind3614+	Brun	2015	2015
Ind958	Svart	2018	2018, 2016, och 2014
Ind1866	Ljusrosa	2016	2016
Ind1897+	Ljusbrun	2017	2017
Ind1808	Mörkblå	2015	2015
Ind963	Blå	2016	2016, 2015 och 2014
Ind1706	Mörkröd	2018	2018 och 2017
Ind1710+	Turkos	2014	2014 och 2013
Ind1757	Grön	2014	2014
Ind1839	Rosa	2018	2018, 2017 och 2016
Ind1806+	Ljusgrön	2015	2015
Ind1946	Ljusblå	2018	2018 och 2017
Ind1748	Gul	2014	2014

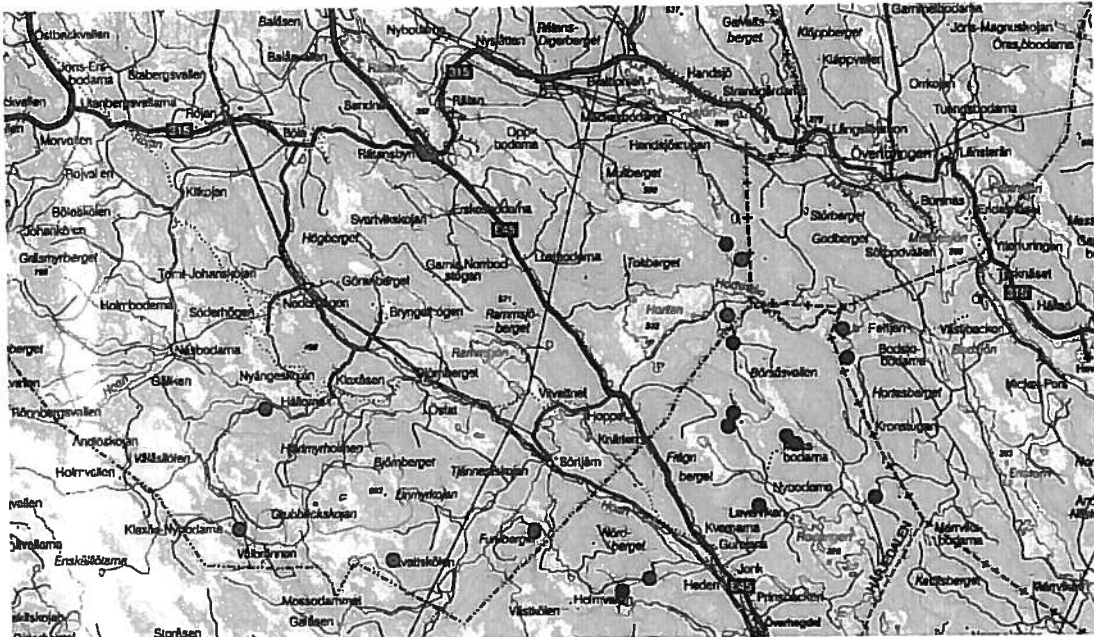

Järvförekomst vid Horten

Länsstyrelsen har under inventeringen 2018 dokumenterade totalt 4 järvföryngringar i området runt Horten (karta 6). Analyser av DNA-material från järv insamlat från de fem senaste åren visar att vinterbetesområdet runt Horten har berörts av minst 10 olika järvhoneindivider (karta 7, tabell 3) sedan 2013.

Karta 6. Järvföryngringar dokumenterade i Tåssåsens vinterbetesområde runt Horten under inventeringssäsongen 2018. (Rovbase, 2018)

Karta 7. Insamlad DNA-material från järvhonor under åren 2013-2018 inom vinterbetesområdet vid Horten. Varje cirkel med samma färg representerar DNA-material från en unik individ. Röda cirklar representerar DNA-material från järvhonor som ännu inte individbestämts. (Rovbase, 2018)

Några av honorna har dokumenterats i samma område under flera år, detta tyder på att järvhonorna är stationära i sina revir (tabell 3).

Tabell 3: Tabell över de individer som redovisas i Karta 7 samt under vilka år de återfunnits.

Individ	Färgkod	Senaste fyndår	Antal fyndår
Ej individbestämd	Röd	2018	2018
Ind1899	Grön	2018	2018 och 2017
Ind1713	Mörkblå	2013	2013
Ind1491	Mörklila	2018	2018, 2017, 2016 och 2015
Ind1793	Lila	2015	2015
Ind1750	Mörkgrön	2014	2014
Ind822	Brun	2013	2013
Ind4069	Turkos	2018	2018
Ind4063	Mörkrosa	2018	2018
Ind4049	Rosa	2014	2014

Förekomst av rovdjur i aktuella områden

Tåssåsens sameby är en av de samebyar som är mest utsatt för rovdjur i länet. Samebyn lider årligen skador av samtliga stora rovdjursarter. Tåssåsens åretruntmarker och kalvningsland är särskilt utsatt av järv på grund av att den är det mest förekommande och spridda rovdjuret inom åretruntmarkerna. Länsstyrelsen har tidigare i detta beslut hänvisat till förlustsiffror under de tre senaste vintersäsongerna. Nedan följer en

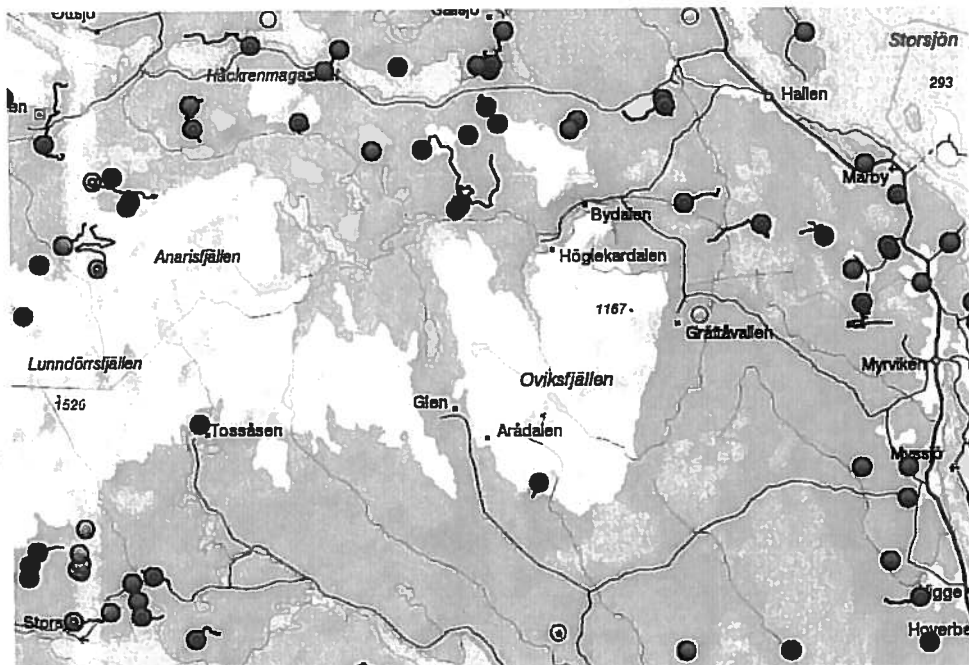

detaljerad redovisning av samtliga spårningar och observationer av samtliga dokumenterade stora rovdjur under samma tidsperiod inom de aktuella områdena.

Förekomst av rovdjur i åretruntmarkerna

Lodjur

Lodjur har under denna tidsperioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018 spårats inom samebyns åretruntmarker. Det som utmärker lodjuret är att dessa främst förekommer i utkanterna av åretruntmarkerna, det vill säga i de skogsklädda dalgångarna (karta 8). I dessa områden sker normalt inte kalvningen för renhjordarna vilket betyder att konfrontation mellan lodjur och kalvande renhjord sannolikt sker i mycket liten utsträckning.

Karta 8. Dokumenterade observationer och spårningar av lodjur, under perioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018, inom samebyns åretruntmarker. Varje grön cirkel representerar en observation och svarta linjer spårningar. Gråa cirklar representerar observationer som inte kunnat bedömas. (Rovbase, 2018)

Varg

Vargindivider har under tidsperioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018 förekommit inom samebyns åretruntmarker under olika tidsperioder på året (karta 9). I det flesta fall har det rört sig om enskilda, ej revirhävdande, individer som tillfälligt uppehållit sig i området. Vargförekomst i kalvningslandet innebär en potentiellt stor risk för allvarlig skada. De är dock relativt få vargindivider som förekommit i området under kalvningsperioden. Länstyrelsens bedömning är att varg i detta fall inte enskilt kan vara orsaken till samebyns höga förlustsiffror.

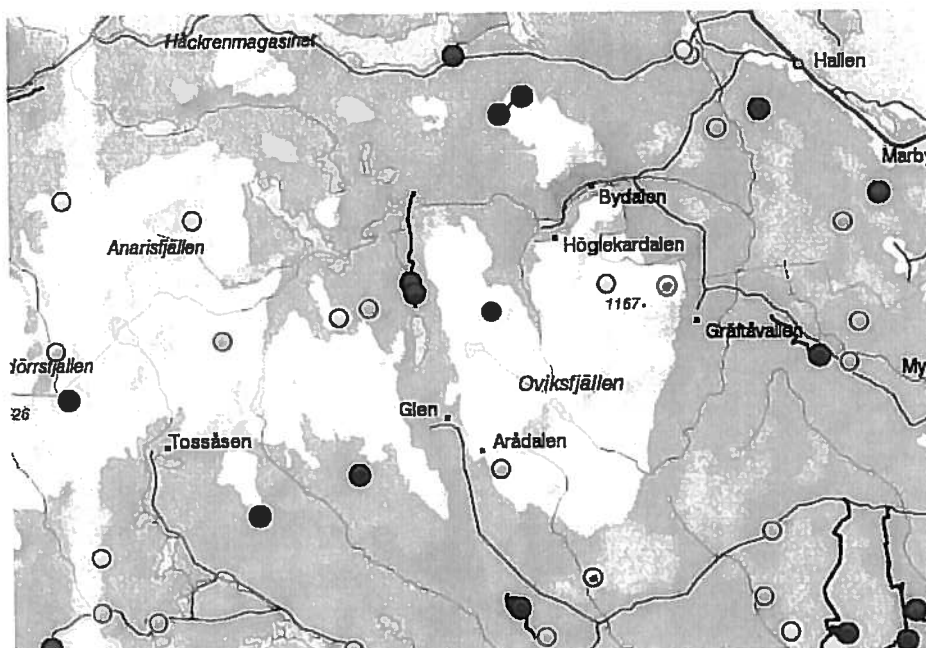

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Karta 9. Dokumenterade observationer och spårningar av varg, under perioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018, inom samebyns åretruntmarker. Varje röd cirkel representerar en observation och svarta linjer spårningar. Grå cirkel representerar observationer som inte kunnat bedömas. (Rovbase, 2018)

Björn

Björn förekommer tillfälligt i samebyns åretruntmarker. Enligt spillningsinventeringen 2015 samlades björnsplinning i huvudsak i skogsområdet och få uppe på fjällområdena (karta 10). Länsstyrelsen har under en längre tid riktat licensjakt efter björn mot samebyarnas åretruntmarker vilket har givit önskad effekt inom bland annat Tåssåsens sameby.

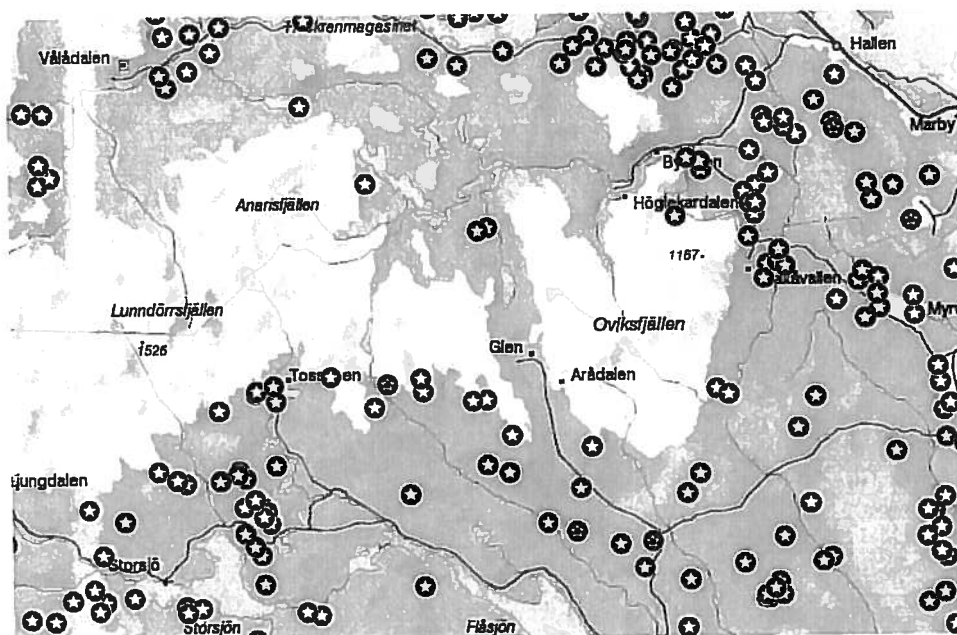

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Karta 10. Insamlade björnsplåningar i Tåssåsens åretruntmarker under den senaste spållningsinventeringen som genomfördes i länet 2015. (Rovbase, 2018)

Järv

Järv har förekommit i Tåssåsens åretruntmarker under lång tid. Till skillnad från de övriga stora rovdjuren har Länsstyrelsen dokumenterat järvförekomst även i fjällområdena (karta 11). Det innebär att järv är det rovdjur som mest sannolikt orsakar den skada i en kalvande renhjord som beskrivits tidigare i detta beslut.

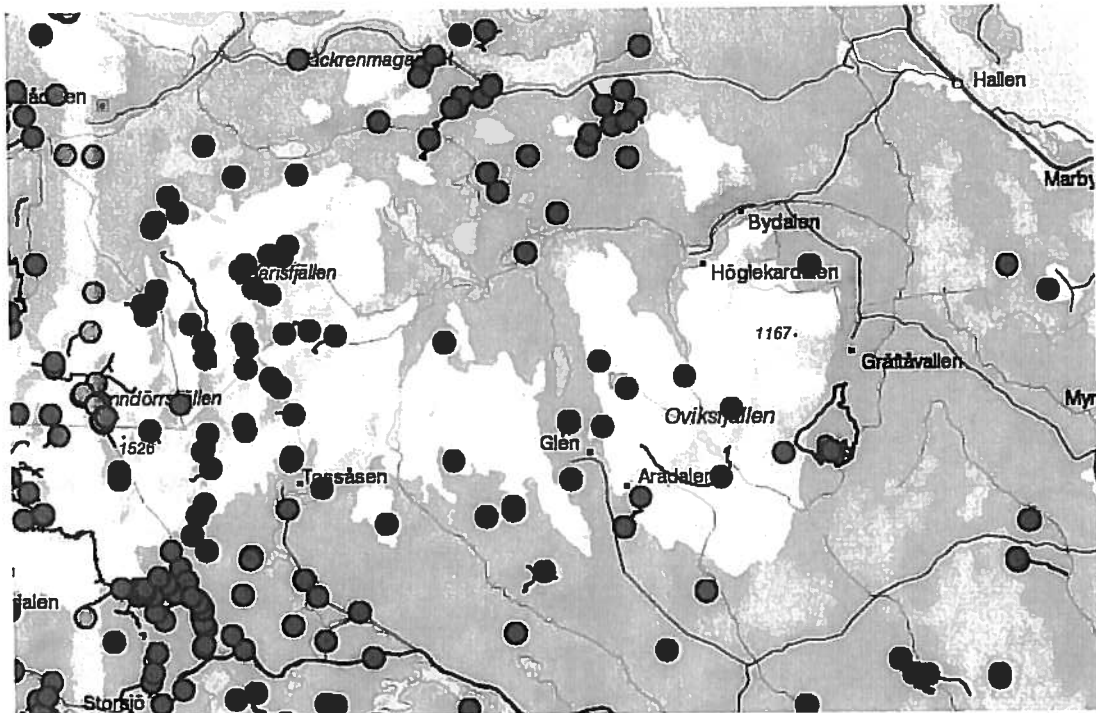

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Karta 11. Dokumenterade observationer och spårningar av järv, under perioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018, inom samebyns åretrunmarker. Varje blå cirkel representerar en observation och svarta linjer spårningar. (Rovbase, 2018)

Förekomst av rovdjur i vinterbetesområdet vid Horten

Lodjur

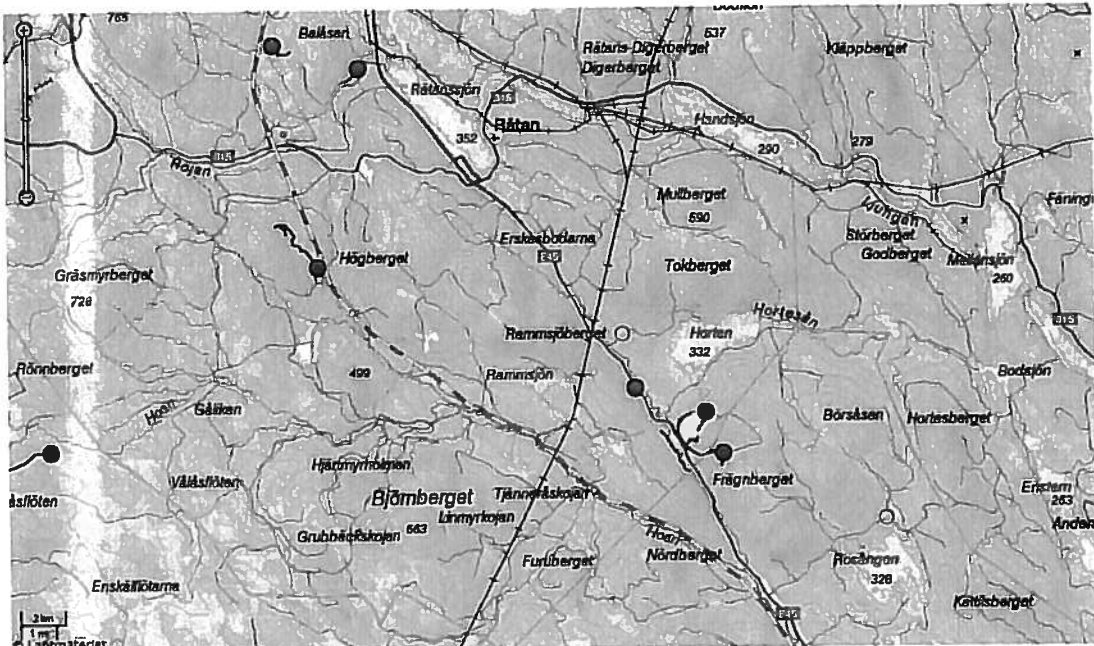
Lodjur har under denna tidsperioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018 spårats inom vinterbetesområdet vid Horten (karta 12). Endast ett fåtal observationer och spårningar av lodjur har gjorts öster om E45 och de föryngringar som dokumenterats i området är från 2015 och 2016.

Beslut

Datum
2018-12-19

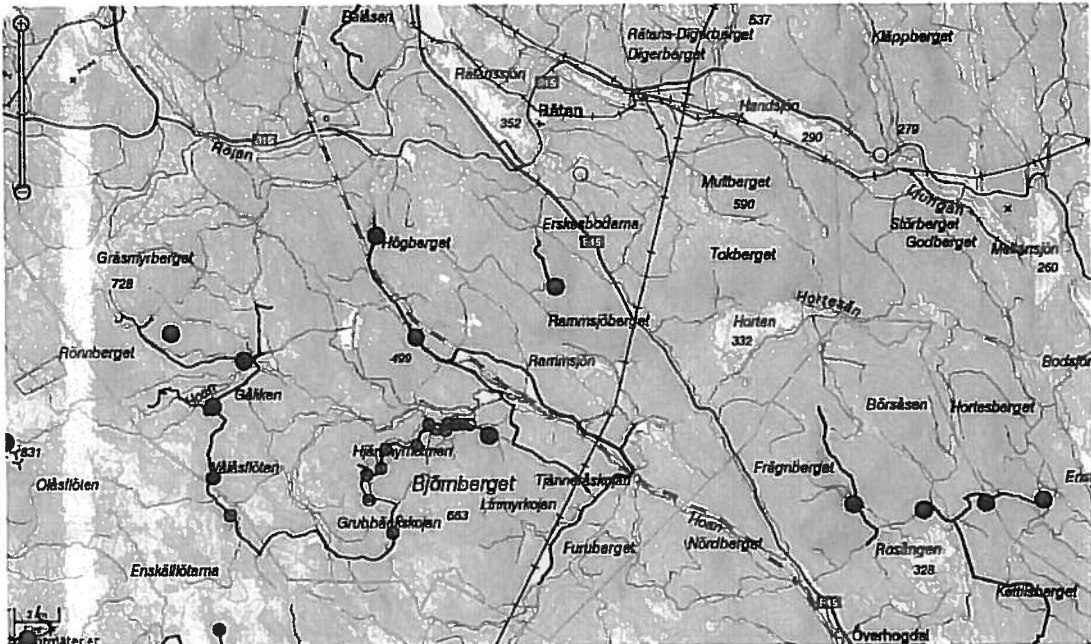
Diarienummer
218-8399-2018

Karta 12. Dokumenterade observationer och spårningar av lodjur, under perioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018, inom samebyns vinterbetesområde vid Horten. Varje grön cirkel representerar en observation och svarta linjer

Varg

Vargindivider har under tidsperioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018 förekommit inom samebyns vinterbetesområde vid Horten under olika tidsperioder på året (karta 13). I det flesta fall har det rört sig om enskilda, ej revirhävdande, individer som tillfälligt uppehållit sig i området. Ingen individ har dokumenterats i området under 2018. De vargindivider som förekommer i detta område tas normalt bort på skydds jakt på grund av den allvarliga skada de orsakar.

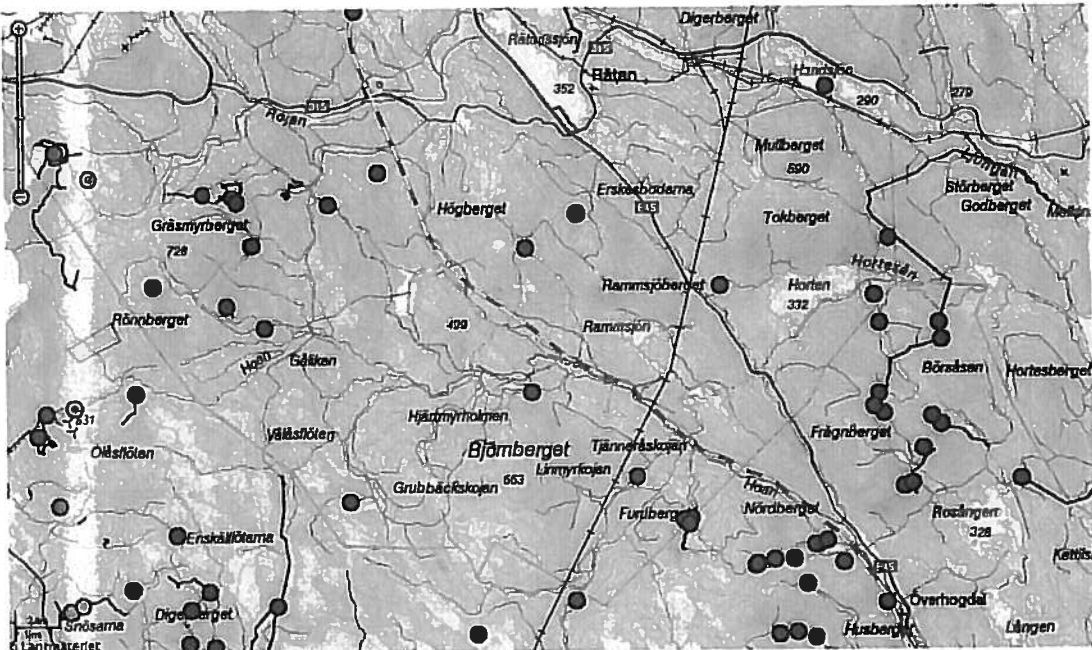
Karta 13. Dokumenterade observationer och spårningar av varg, under perioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018, inom samebyns vinterbetesområde vid Horten. Varje röd cirkel representerar en observation och svarta linjer spårningar. (Rovbase, 2018)

Björn

Under den tid på året då skadan i vinterbetesområdet vid Horten uppstår ligger björnarna normalt sett i ide och orsakar då inte skada för renskötseln.

Järv

Järv har förekommit i Tåssåsens vinterbetesområde vid Horten under lång tid (karta 14). Till skillnad från de övriga stora rovdjuren har Länsstyrelsen dokumenterat järvförekomst i närtid i Hortenområdet. Enligt DNA-analysen av insamlat järv-DNA i området visar det på minst två honor som verkar i området under flera år. Detta tyder på ett överlappande revir som sannolikt sker mellan mor och dotter. Detta drar även till sig hanar som vill inkludera dessa honor i sitt revir.

Karta 14. Dokumenterade observationer och spårningar av järv, under perioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018, inom vinterbetesområdet vid Horten. Varje blå cirkel representerar en observation och svarta linjer spårningar. (Rovbase, 2018)

Jaktens effekt, jaktens koppling i tid

Järvförekomsten i de aktuella områdena är i sig problematiken. Alla järvar i de aktuella områdena är potentiella skadegörare, det går inte att peka ut en individ på grund av järvtätheten. Länsstyrelsen har erfarenhet gällande björn där riktade jakter mot specifika områden givit önskad effekt, det vill säga mindre skador och förluster. Den situation som uppstår i samebyns åretruntmarker på grund av järv kan liknas med den akuta situation som uppstår i kalvningslandet på våren när björnar uppehåller sig i och i nära anslutning till kalvningsområden och jagar och dödar kalv. Båda rovdjuren orsakar samma typ av skada, direkt och indirekt, när de finns i området. Skillnaden är att björnarnas predation pågår under ett par veckor och järvens är kontinuerlig så länge det finns ren i området.

Järvar är strikt revirhävande, det vill säga handjur har en relativt liten överlapp mellan varandras revir. Storleken på hemområden är i genomsnitt ca 200 km² för honor och 600-700 km² för hanar men storleken på hemområden kan variera mycket mellan olika individer. Att hanar har mycket större hemområden än honor speglar järvens parningssystem. Järvarna har ett polygamt parningssystem där ett revir från att handjur inkluderar flera honrevir.

Den sociala strukturen i järvens ekologi betyder att åretruntmarkerna hyser fler hondjur än handjur på grund av det strikta revirhävandet. På grund av att järvstammen i Tåssåsen består av en relativt tät population så kommer de revir som de fällda järvarna lämnat efter sig att återbesättas inom en snar framtid. Dock så betyder det att om ett hondjur fälls i området så kommer hennes revir återtas av moder eller absorberas av

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

dottern ⁵. Konsekvensen av detta blir att om Tåssåsens åretruntmarker kommer att belastas av färre antal järvar. Det betyder att skyddsjakten kommer ge effekt på järvpredationen i området trots att skyddsjakten verkställs månader innan renhjordarna återvänder till området. Därtill behöver skyddsjakten utvärderas och nya förlustsiffror följas upp. Ingen skydds jakt allena kan verka för flera år i framtiden varför denna typ av förvaltningsåtgärd sannolikt behöver upprepas för att på sikt sänka samebyns kalvförluster.

Skäl

Naturvårdsverket fattade den 17 maj 2018 beslut (NV-02872-18) om att överlämna rätten att besluta om skydds jakt på järv till vissa länsstyrelser.

Beslutet fattas med stöd av 9, 18, 21, 23, 23 a tredje punkten, 23 b, 24 a, 24 d och 29 §§ jaktförordningen. I beslutet har även reglerna i artikel 12 och undantagsreglerna beträffande jakt i artikel 16 i art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) beaktats.

Naturvårdsverket fattade den 13 december 2018 beslut (NV-08866-18) om att medge Länsstyrelsen dispens för användande av hagelvapen och särskild hagelammunition för verkställande av detta beslut.

I enlighet med 59 § jaktförordningen gäller detta beslut utan hinder av att det överklagas.

Naturvårdsverkets riktlinjer

I Naturvårdsverkets riktlinjer framkommer vidare att syftet med 23 a § tredje punkten jaktförordningen är att förhindra allvarlig skada. Bedömningen av huruvida skälet föreligger består av två delar;

- Vad som bedöms som allvarlig skada, och
- Sannolikheten för att en sådan allvarlig skada inträffar eller förvärras

För att skadan ska anses allvarlig bör den överstiga vad som anses normal eller rimligt att tolerera. För rennäringen har riksdagen slagit fast att en enskild sameby inte ska behöva tolerera mer än 10 procent förlust till rovdjur, vilket motsvarar toleransnivån som redogjorts för tidigare i detta beslut.

Vid bedömningen av om skälet uppfyllts krävs att det är sannolikt att allvarlig skada ska inträffa. Beroende på situation kan olika faktorer vara relevanta att beakta, exempelvis följande:

- Tid till dess skadorna förväntas upphöra för säsongen
- Erfarenheter från tidigare säsong

I 23 b § jaktförordningen framkommer tydligt att skydds jakt får fattas även om någon skada inte inträffat. Riktlinjerna utvecklar detta med att det i sådana fall bör röra sig om en klart förutsägbar situation där det i det flesta fall uppstår allvarlig skada, detta

⁵ J.Persson & M. Aronsson 2015. Sammanställning av kunskap om effekter av jakt på järv.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

exemplifieras med björnar som uppehåller sig i eller i nära anslutning till kalvningsområden för ren.

I riktlinjerna framkommer att i de fall en myndighet bedömer att fler än en individ orsakar eller riskerar att orsaka allvarlig skada bör skydds jakt efter fler än en individ kunna fattas.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen gör en samlad bedömning utifrån tillgänglig information. Länsstyrelsen bedömer skadornas omfattning, förväntad skadebild, om skadeförebyggande åtgärder gjorts och vilka möjligheter till förebyggande av skada som finns samt möjlighet till annan lämplig lösning än skydds jakt. Länsstyrelsen bedömer om skydds jakt kan försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten. Länsstyrelsen beaktar också järvstammens utveckling i landet som helhet. Vidare bedömer Länsstyrelsen om det går att identifiera speciellt skadegörande individer eller särskilt skadeutsatta områden.

Allvarlig skada

Som beskrivits under *Skadebild* och efterföljande stycken består den allvarliga skadan bland annat i att järvarna äter både kalvar och vajor, stressar de dräktiga och kalvande vajorna som till följd kan kasta sina ofödda eller lämna sina nyfödda kalvar. Stressen kan även innebära att kalvarna kan komma att födas med en lägre födelsevikt vilket på sikt äventyrar kalvöverlevanden och den enskilde renägarens framtida inkomst. I det fall vajorna dödas riskeras förlust av såväl avelsdjur som kommande generation och möjlighet till framtida slaktuttag för samebyn och den enskilda renägaren försvinner.

Som tidigare beskrivet under *Skadebild i Horten* betar en vinterbetsgrupp vilken består av ett fåtal renskötsel företag i området kring Horten. Detta innebär att den förlust som uppstår i området är koncentrerad till enskilda företagare och ett fåtal renägare. Skadan som sker blir snabbt allvarlig för den enskilde företagaren eller renägaren.

Med utgångspunkt i den problematik som beskrivits bedömer Länsstyrelsen att den skadebild som presenterats är allvarlig och att den kan förhindras genom skydds jakt på ett antal järvindivider i respektive skadedrabbat område.

Sökanden har haft två massdödssituationer på grund av järv under 2018. En i åretruntmarkerna i anslutning till kalvningslandet (karta 1) och en i vinterbetesmarkerna (karta 2). Järvpopulationen har sannolikt inte minskat i dessa områden sedan vårvintern 2018.

Mot bakgrund av detta är Länsstyrelsens bedömning att sannolikheten för nya angrepp är stor.

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Skadeorsakande rovdjursart

Under rubriken *Förekomst av andra rovdjur i de aktuella områdena* framkommer att övriga rovdjursarter inte förekommer i sådan utsträckning inom samebyns åretruntmarker att de kan orsaka den skadebild som redovisats. Lodjur återfinns generellt sett inte på fjället i kalvningsområdena, varg förekommer men tas normalt bort på skydds jakt innan de hinner orsaka en allvarlig skada och björnarna återfinns heller inte i någon större utsträckning inom kalvningslanden. Järv förekommer i hela åretruntmarken och samebyn har också under 2018 en massdöd på grund av järv dokumenterad i området.

I vinterbetesområdet förekommer övriga rovdjursarter, men endast med ett fåtal observationer av såväl lodjur som varg inom det område där samebyn har en massdöd på grund av järv dokumenterad under 2018. Då ren är det viktigaste bytesdjuret för järv kan man förvänta sig skada på renar i de områden där järv finns.

Länsstyrelsen bedömer därför att järv med största sannolikhet är den rovdjursart som orsakar den allvarliga skada som beskrivits tidigare i detta beslut inom åretruntmarken och i vinterbetesområdet.

Särskilt skadegörande individ

I de skadedrabbade områdena är det inte möjligt att urskilja järvindivider som är mer skadegörande än andra. Istället är det populationens koncentration och järvarnas predationsmönster i de aktuella områdena, kombinerat med renarnas kalvning i åretruntmarkerna, som skapar den allvarliga skadan. Den rimliga åtgärden för att förhindra den allvarliga skadan är att minska koncentrationen av järvar i åretruntmarkerna samt i det under vårvintern 2018 massdödsdrabbade området runt Horten.

I Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skydds jakt framkommer också att i de fall en myndighet bedömer att fler än en individ orsakar eller riskerar att orsaka allvarlig bör skydds jakt på fler än en individ kunna fattas.

Länsstyrelsen bedömer utifrån detta att det är rimligt att beslutet omfattar fler än en individ.

Som beskrivet ovan är dessa två områden särskilt skadeutsatt av järv, och skadan är att likna med kalvningslandens utsatthet för björmpredation om våren. Både när det gäller björnarna på våren och järvarna i åretruntmarkerna och i området kring Horten går det att förutse skada. När renarna finns i områdena kommer skada att uppstå på grund av områdenas täta järvpopulation. Skadan av järv i de aktuella områdena bedöms av Länsstyrelsen kunna förebyggas genom en områdesinriktad skydds jakt vilken syftar till att minska tätheten av järvstammen i dessa två särskilt skadeutsatta områden.

Jakttidens etik

Järvens ynglingsperiod beräknas inträffa som tidigast under februari. Länsstyrelsen menar att det ur ett etiskt perspektiv därför är bättre att genomföra skydds jakten under

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

en tid då risken att skjuta bort en järvhona från sina ungar inte är överhängande, det vill säga innan ynglingsperioden börjar.

Under den tid den allvarliga skadan förväntas uppstå i samebyns åretruntmarker, alltså under våren och sommaren, befinner sig också majoriteten av samebyns renar i det aktuella området. Vajorna är vid denna tid högdräktiga eller har hunnit kalva och är därför oerhört stresskänsliga. Även andra djur och fåglar har sin ynglingsperiod under denna tid och på många ställen råder förbud mot att färdas med motorfordon i området just av denna anledning. Utifrån detta menar Lännsstyrelsen att det är olämpligt att genomföra skyddsjakter i området under denna känsliga tid.

Med stöd i ovanstående menar Lännsstyrelsen att det av etiska skäl är motiverat att inom både åretruntmarkerna och vinterbetesområdet vid Horten genomföra jakten vid en annan tidigare tidpunkt än den då skadan förväntas äga rum.

Gynnsam bevarandestatus

Landets nuvarande referensvärde för järvstammen ligger på 600 individer, vilket innebär att populationen då har gynnsam bevarandestatus. Enligt den senaste populationsuppskattningen, baserat på medelvärdet av de tre senaste årens inventeringsresultat, är referensvärdet inte uppnått.

Gynnsam bevarandestatus kan uppnås redan 2019 om minst 66 föryngringar konstateras i Sverige. Lännsstyrelsens bedömning är att 2018 var ett år då en stor andel av järvhonorna fick ungar, framför allt i Jämtland, och resultatet för 2019 blir sannolikt inte lika högt. Under de senaste två åren har dock många nya järvföryngringslokaler identifierats och den ökade kunskapen om järvens utbredning framför allt söderut resulterar i att fler föryngringar kan dokumenteras. Lännsstyrelsen bedömer därför att det finns en stor sannolikhet att minst 66 föryngringar kommer att konstateras i Sverige under 2019 och att ett försiktigt jaktuttag inte kommer att äventyra detta.

Skydds jakt på ett antal järvindivider inom några få begränsade områden bedöms påverka järvpopulationen genom att tillväxttakten lokalt sänks. Denna reduktion av tillväxttakten i det län som har högst täthet av järv i hela landet, och som har en dokumenterad utvandring av järv till grannlandet Norge⁶, bedöms av Lännsstyrelsen inte förvärra eller förhindra att gynnsam bevarandestatus uppnås inom rimlig tid nationellt sett.

Lännsstyrelsen har under hösten 2018 kontinuerligt haft samråd med övriga länsstyrelser i norra förvaltningsområdet samt Lännsstyrelsen i Dalarna. Samrådet har berört det möjliga uttaget vid skydds jakt efter järv. Under hösten 2018 har även Naturvårdsverket kontinuerligt informerats om länsstyrelsernas arbete i frågan.

I Naturvårdsverkets riktlinjer för skydds jakt framkommer att det bör vara möjligt att besluta om skydds jakt om det har konstaterats att jakten inte kan förvärra en ogynnsam bevarandestatus eller förhindra återställandet av sådan.

⁶ Gervasi, V., Brøseth, H., Nilsen, B E., Ellegren, H., Flagstad, Ø. & Linell D J. 2015. Compensatory immigration counteracts contrasting conservation strategies of wolverines (*Gulo gulo*) in Scandinavia. *Biological Conservation* 191:632-639

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Andra lämpliga lösningar

Den skadeförebyggande metod som normalt fungerar bäst mot predation på ren är att hålla renhjorden väl samlad. När järvar befinner sig i och kring renhjorden flyr renarna och hjorden skingras och sprids över en större yta. Det medför ökad exponering för predation av såväl järv som andra rovdjur. Andra alternativa metoder för att skydda renhjorden kan vara:

1. *Flytta renarna*

Under våren i kalvningstid, då den allvarliga skadan i samebyns åretruntmarker förväntas äga rum, är renarna oerhört känsliga för störning och det vore direkt olämpligt att flytta dem vid denna tid. Vajorna kalvar i regel också på samma ställe vid ungefär samma tidpunkt år efter år. Det beror på att kalvningsområdena är särskilt lämpade för kalvning vad gäller tillgång på bete och skydd mot väder. Även om renarna skulle gå att flytta förekommer såväl järv som andra rovdjur i hela fjällområdet varför det inte skulle vara en alternativ lösning utan istället bara förflytta problemet från ett område till ett annat.

För att flytta renarna från vinterbetesområdet vid Horten krävs att samebyn har tillgång till andra vinterbetesområden. I det här fallet har de inte det då samtliga marker redan nyttjas av andra betesgrupper eller är otillgängliga på grund av annan exploatering, till exempel av skidturism eller vindkraftsparker.

2. *Hägna in och utfodra renarna, låt renarna kalva i hägn*

Utfodring i hägn är en effektiv lösning vad gäller möjligheten till att effektivt bevaka en renjord. Denna lösning är dock endast att anse som tillfällig då renar som hålls i hägn över längre tid löper hög risk att drabbas parasiter och andra sjukdomar som snabbt kan spridas bland djur som hålls på en begränsad yta. Vidare finns heller ingen praktisk möjlighet att hägna in så stora områden som kalvningslanden omfattar. Lösningen faller också på sin egen orimlighet om man väger in kostnader och arbetsinsats för underhåll av hägn och utfodring.

3. *Ökad bevakning samt att mota bort järvarna*

Samebyn använder redan alla tillgängliga resurser för att övervaka och flytta sina renar. Bevakning under kalvningsperioden är också endast möjlig på långa avstånd från renhjorden då det annars stör de stresskänsliga kalvande vajorna. Nattetid, då de flesta jaktförsöken förväntas genomföras, är det också svårt att upptäcka och avvärja ett pågående angrepp.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Länsstyrelsen att det inte finns någon annan lämplig lösning för att förhindra den allvarliga skada som beskrivits tidigare i detta beslut.

Beslutets verkställighet

Länsstyrelsen bedömer att beslutet bör verkställas så snart som möjligt och i vart fall innan järvens ynglingsperiod börjar. Länsstyrelsen anser att det är lämpligare att genomföra skyddsjakten innan yngelperioden eftersom samma skadeförebyggande

Lännsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

effekt för rennäringen då kan uppnås utan att riskera att järvungar dör i lyan om en järvhona istället fälls på skydds jakt under vårvintern. På detta vis beaktas 27 § jaktlagen, det vill säga att skyddsjakten ska genomföras på så vis att viltet inte utsätts för onödigt lidande.

Lännsstyrelsen bedömer också att det är motiverat att möjliggöra skydds jakt över en längre period då förutsättningarna för skydds jakt i framförallt fjällvärlden under denna period kan vara oförutsägbara vad gäller exempelvis väderförhållanden.

I vinterbetesområdet bör beslutet verkställas så snart som möjligt då samebyn inom kort anländer med sin vintergrupp till detta område.

Information

Jakt som inte följer angivna villkor sker utan stöd av detta beslut och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelserna för jaktbrott återfinns i 43 och 44 §§ samma lag.

Undantaget gällande användande av motorfordon ger inte rätt att från skoter skjuta, förfölja eller genskjuta järv. Undantaget ger inte heller rätt att nyttja motordrivet fordon för att förhindra att järv undkommer eller för att avleda deras uppmärksamhet från den som jagar.

Lännsstyrelsen erinrar om 22 § jaktförordningen där det framkommer att ett skjutvapen som förvaras i ett motordrivet fortskaffningsmedel inte får ha ammunition i vapnets patronläge eller magasin.

Lännsstyrelsen erinrar om att skyddsjakten enligt 27 § jaktlagen ska bedrivas på ett sådant sätt att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

Delaktiga i beslutet

Detta beslut har fattats av viltchef [REDACTED] med vilthandläggare [REDACTED] som föredragande. I den slutgiltiga handläggningen har även tillförordnad fältchef [REDACTED], vilthandläggare [REDACTED] samt vilthandläggare [REDACTED] deltagit.

[REDACTED]
Viltchef

[REDACTED]
Vilthandläggare

Bilaga 1	Hur beslutet kan överklagas
Bilaga 2	Karta över jaktområden
Bilaga 3	Beskrivning av Produktionsmodellen

Sändlista

Tåssåsens sameby

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Naturvårdsverket
Polisen
Statens Veterinärmedicinska Anstalt
Länsstyrelserna i norra rovdjursförvaltningsområdet
Länsstyrelsen Dalarna
Järvprojektet
Viltförvaltningsdelegationen i Jämtlands län

Länsstyrelsen
Jämtlands län
Naturvårdsenheten

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Bilaga 1. Hur beslutet kan överklagas

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten. Observera att du ska skicka eller lämna överklagandet till Länsstyrelsen i Jämtlands län, 831 86 Östersund. Du kan även skicka in överklagandet via e-post till jamtland@lansstyrelsen.se. Det ska du göra därför att Länsstyrelsen måste pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare till förvaltningsrätten.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be om att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas eller inte. Om någon annan part överklagar beslutet, till exempel en kommun eller annan myndighet, är tiden tre veckor från det datum som står på beslutet.

Ditt överklagande ska innehålla:

- vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer
- hur du vill att beslutet ska ändras
- varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt

Skriv också följande uppgifter, om du inte tidigare lämnat dem:

- personnummer, adress till bostaden, telefonnummer där du kan nås, eventuellt övriga uppgifter som behövs för att man ska kunna skicka handlingar till dig

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din uppfattning, bör du skicka med kopior på dessa.

Ombud

Du har rätt att anlita ett ombud för att sköta överklagandet åt dig. I så fall ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar

Behöver du veta mer om hur du ska göra, går det bra att ringa till Länsstyrelsen, telefon 010 - 225 30 00. Fråga efter den som varit föredragande i beslutet

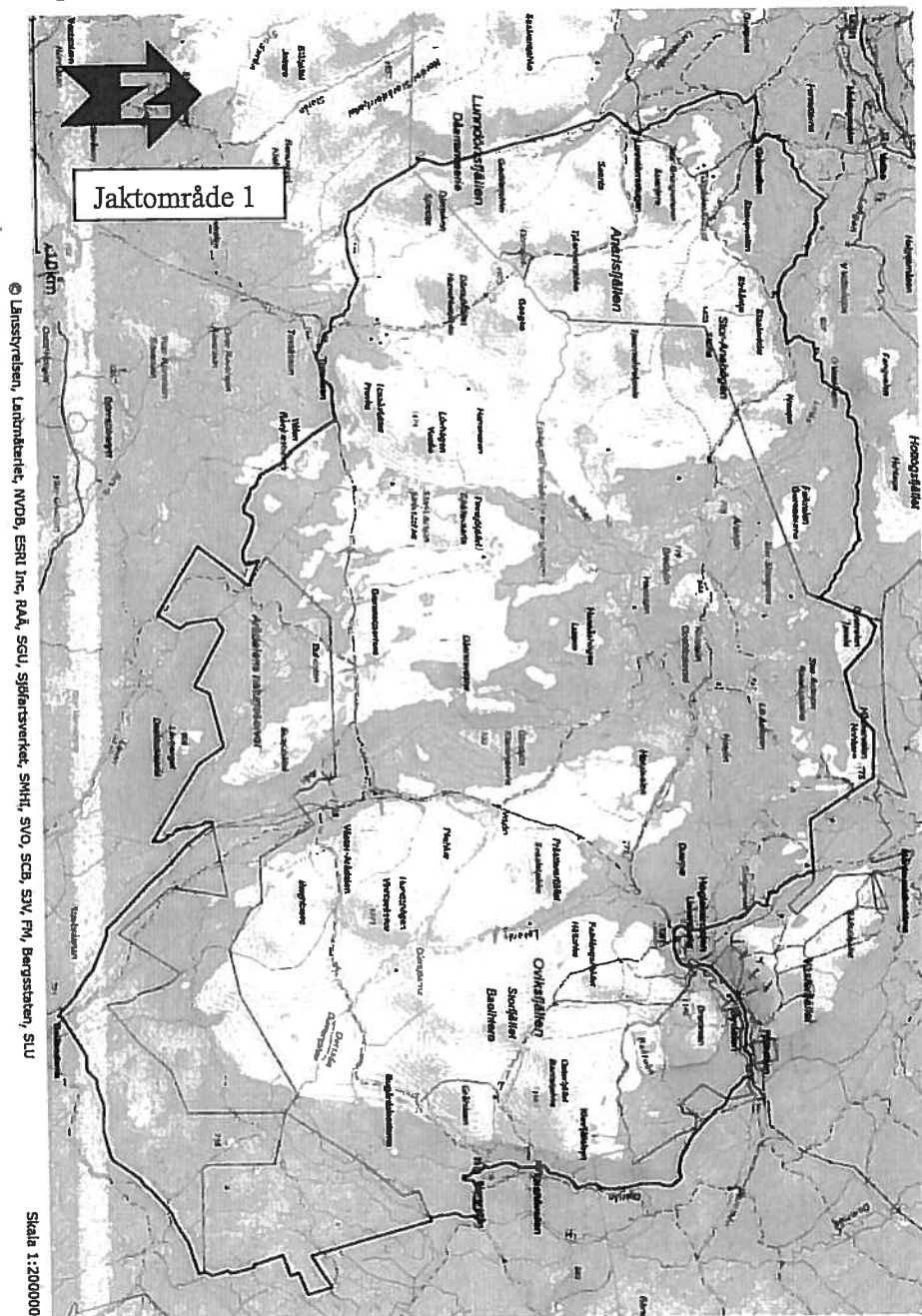

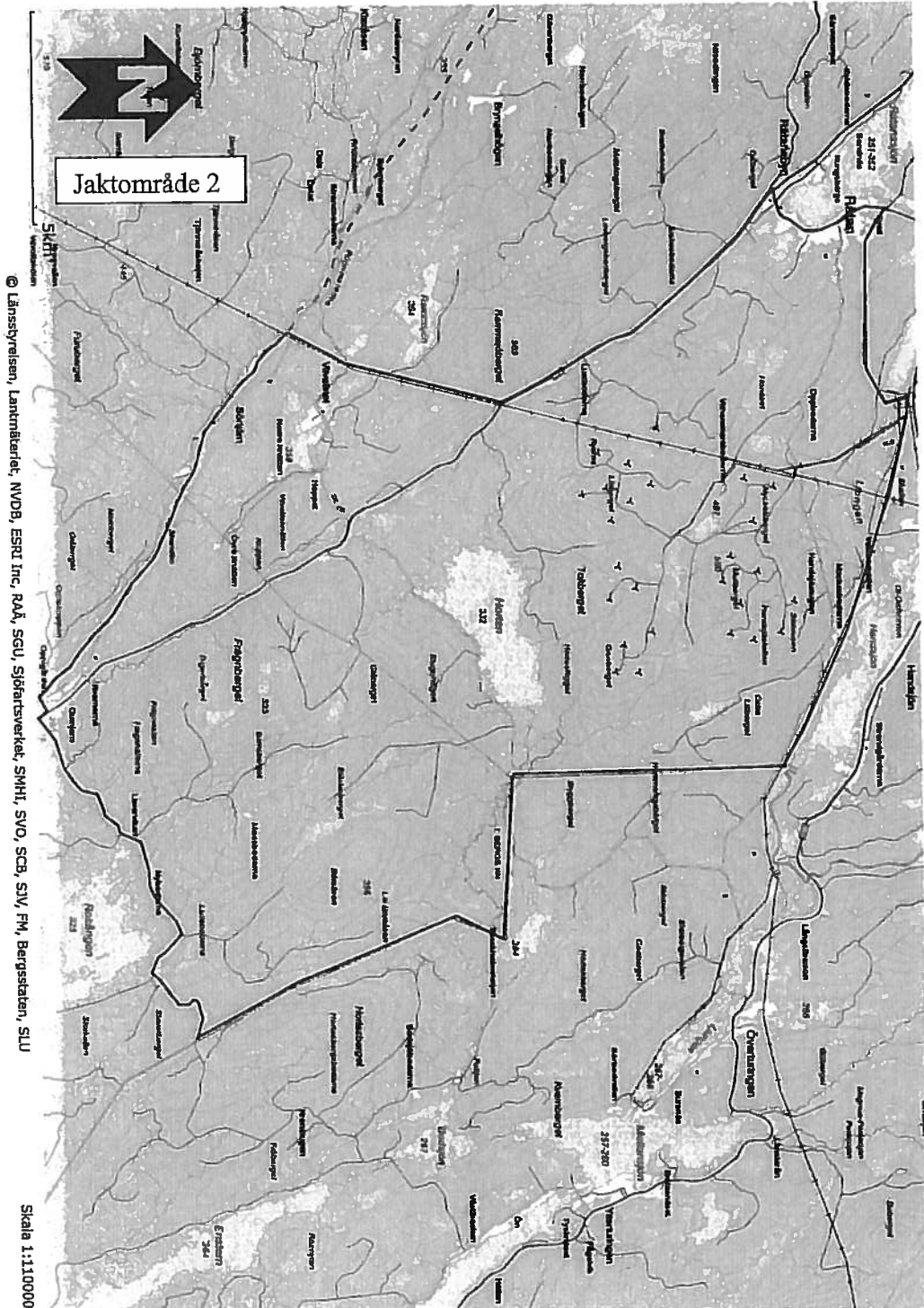
Länsstyrelsen
Jämtlands län
Naturvårdsenheten

Beslut
Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Bilaga 2. Karta över respektive jaktområde

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Bilaga 3. Produktionsmodellen: Beräknad rovdjursförlust baserad på jämförelse mellan förväntad och uppmätt produktion i rennäringen.

För att uppskatta hur stor förlust som rovdjuren orsakar rennäringen kan flera olika beräkningar eller modeller användas. Exempel är registrering av återfunna rovdjursdödade renar, beräknad predation baserat på förekomst av rovdjur i kombination med artspecifik predationstakt samt analys av slaktdata och rovdjursförekomst. Den modell som idag betraktas som den bästa för att beräkna förluster är den så kallade Produktionsmodellen.

Produktionsmodellen har tagits fram av Sametinget tillsammans med Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU). Till grund för beräkningarna ligger vetenskapliga studier och samisk traditionell kunskap. Modellen och dess faktorer har granskats vetenskapligt av forskare från Norskt Institut för Naturforskning (NINA) samt SLU. Förenklat jämför modellen det verkliga antalet renar med ett förväntat antal renar som borde ha funnits om inga rovdjur fanns. Skillnaden visar då hur många renar som förlorats till rovdjur.

Beräkningen använder sig av data på renens överlevnad i olika åldersklasser och hur stor andel av hondjuren över 2 år som bär kalv under ett normalt år. Grundfaktorer för överlevnad och dräktighet kommer från forskning på ren i områden utan, eller med mycket liten, rovdjursförekomst. I grundmodellen används följande värden för överlevnad och dräktighet.

Tabell 1. Förväntad överlevnad från ett år till nästa. Den årliga överlevnaden är då 97% för vuxna djur och 96% för individer upp till 1,5 år

	Period	Överlevnad
Årlig överlevnad vuxen ren (efter ca 1,5 års ålder)		
Vinteröverlevnad för renar > ca 1,5 år	vinter	98%
Sommaröverlevnad för renar > ca 2 år	sommar	99%
<i>Årlig överlevnad från 1,5 års ålder = $S_{w,a} \times S_{s,a}$</i>		97%
Överlevnad kalv från första hösten till nästa		
Vinteröverlevnad renar ca 0,5 - 1 år (kalv)	vinter	97%
Sommaröverlevnad renar ca 1 - 1,5 år (fjolårskalv)	sommar	99%
<i>Överlevnad från 0,5 till 1,5 år ålder = $S_{w,sa} \times S_{s,sa}$</i>		96%

Länstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-19

Diarienummer
218-8399-2018

Tabell 2. Kalvningsresultat och överlevnad från födsel till höst. Förväntat antal vajor med kalv förväntas sålunda vara 82,1 % av antalet vajor över två år

	Period	
Andel hondjur >2 år (dvs de som förväntas ha kalv)		
Andel hondjur >2 år, i procent av samtliga hondjur		90%
Kalvar per hondjur >2 år och kalvöverlevnad från födsel till höst		
Andel dräktiga av hondjur >2år	vinter/vår	92%
Kalvöverlevnad från födsel till kalvmärkning	vinter/vår/kalvning	92%
<i>Andel kalv per vaja >2 år vid kalvmärkning = $preg \times s_{e,c}$</i>		84,6%
Kalvöverlevnad från kalvmärkning till höstskiljning	sommar	97%
<i>Andel kalv per vaja >2 år på hösten = $preg \times s_{e,c} \times sl_c$</i>		82,1%

Modellen jämför det förväntade och det dokumenterade antalet renar mellan år. Differensen mellan förväntat och faktiskt antal renar i vinterhjord, efter slakt och trafikdödade renar räknats av, kategoriseras då vara rovdjursdödade. Som dataunderlag används utöver överlevnad och dräktighet:

- fastställd renlängd (räknade hondjur, handjur och kalvar) per år och sameby
- Slaktdata (kontrollslakterier, fördelat på handjur, hondjur och kalv)
- Privat slakt (fördelat på handjur, hondjur och kalv)
- Trafikdödade/tågdödade renar
- Andra kända dödsorsaker (exempelvis drunkningar eller lavindöd)

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.